

Grondwettelijk Hof

Rolnummer 4789

GRONDWETTELIJK HOF	
ROLNR(S).	4789
ONTV.	11.01.2010
POST	08.01.2010

MEMORIE

VOOR:

De **MINISTERRAAD**, vertegenwoordigd door de heer Eerste Minister, waarvan de diensten gevestigd zijn te 1000 Brussel, Wetstraat 16,

bijgestaan en vertegenwoordigd door zijn raadslieden, mr. Patrick Peeters, advocaat bij de balie te Brussel, met kantoor te 1170 Brussel, Terhulpesteenweg 177/6, waar keuze van woonplaats wordt gedaan en mr. Xavier Dieux, advocaat bij de balie te Brussel, met kantoor te 1050 Brussel, Louizalaan 480 / 3B.

TEGEN:

1. De **C.V.B.A. DEMINOR INTERNATIONAL**, met maatschappelijke zetel te 1160 Brussel, E. Van Nieuwenhuyselaan 6 b.8, ingeschreven in de Kruispuntbank van Ondernemingen onder nr. 0452.511.928;
2. Mevrouw **Anne VANDENKNOOP**, met woonplaats te 2930 Brasschaat, De Wilgaard 3;
3. De heer **Wim d'HONT**, met woonplaats te 9700 Oudenaarde, Kortrijkstraat 18;
4. De heer **Antoine DE MUL**, met woonplaats te 2100 Antwerpen, Turnhoutsebaan 305;
5. De heer **Daniel MOREAUX**, met woonplaats te 1200 Brussel, Avenue du Mistral 81;
6. De heer **Harry DIJSTELBERGEN**, met woonplaats te 2910 Essen, Schelpheuvelstraat 107;
7. De heer **Dirk THYS**, met woonplaats te 2060 Antwerpen, Oranjestraat 23A/13;
8. De heer **Alois MAGNUS**, met woonplaats te 1860 Meise, Bloemendreeflaan 2;
9. De heer **Max SWENDEN**, met woonplaats te 2840 Rumst, Kruislei 8;
10. De heer **Patrick HANSSENS**, met woonplaats te 1930 Zaventem, Steenokkerzeelstraat 74;

11. De heer **Peter VERVLOET**, met woonplaats te 2220 Heist-op-den-Berg, L. Van Kerckhovenstraat 14;
12. De heer **John VOS**, met woonplaats te 3000 Leuven, Brusselsestraat 268/0201;
13. De heer **Albert MASUI**, met woonplaats te 2300 Turnhout, Steenweg op Tielen 18;
14. Mevrouw **Sonja AMEYE**, met woonplaats te 2140 Borgerhout, Morckhovenlei 35 bus 7;
15. Mevrouw **Nathalie HORVELIN**, met woonplaats te 1380 Lasne, Rue de Genleau 103;
16. De heer **Eric DEPRE**, met woonplaats te 8820 Torhout, Beckhofstraat 1;
17. De heer **Danny DE JONG**, met woonplaats te 2300 Turnhout, Tichelarijstraat 68/4;
18. De heren en mevrouw **Gerald, Gauthier, Vincianne MOREL-DE WESTGAYER**, met woonplaats te 9052 Zwijnaarde, Mijlgrachtstraat 4;
19. De heer **Peter NOYENS**, met woonplaats te 2460 Kasterlee, Poederleesteenweg 47;
20. De heer **Adriaan NOYENS**, met woonplaats te 2460 Kasterlee, Vorsel 26;
21. De heer **Jacques NOYENS**, met woonplaats te 2470 Retie, Grensstraat 11;
22. De heer **Stefaan MARTENS**, met woonplaats te 9988 Sint-Laureins, Ketterijstraat 37D;
23. De heer **Paul G.M. DEVOS**, met woonplaats te 3000 Leuven, Minderbroederstraat 25;
24. De heer **Raphaël SPEGELAERE**, met woonplaats te 9031 Drongen, De Kemmeterlaan 20;
25. De heer **Patrick MISTIAEN**, met woonplaats te 9870 Zulte, Oude Weg 184;
26. Mevrouw **Roosje BOSCHMANS**, met woonplaats te 1880 Kapelle-op-den-Bos, Fazantenlaan 34;
27. De heer **Piet VANDENBUSSCHE**, met woonplaats te 3001 Heverlee, Frans Cnopsaan 4;
28. De heer **Johannes VAN COILLIE**, met woonplaats te 1000 Brussel, Vandenbrandenstraat 42;
29. De heer **Prosper THUYSBAERT**, met woonplaats te 1150 Brussel,

Clos d'Orléans 12;

30. De heer **Gilles THUYSBAERT**, met woonplaats te 3000 Leuven, Oude Rondelaan 2;

31. De heer **Koen LABENS**, met woonplaats te 8870 Lichtervelde, Zwevezelestraat 6;

32. Mevrouw **Cécile VANDEPUTTE**, met woonplaats te E-30380, La Manga del Mar Menor, Conjunto optimist 79;

33. Mevrouw **Ingrid CALLENS**, met woonplaats te 2860 Sint-Katelijne-Waver, Kalkoenstraat 19;

34. De heer **Antoon STOCKMAN**, met woonplaats te 8880 Roeselare, Graaf de Thienneslaan 10,

35. De heer **Patrick DEFREYNE**, met woonplaats te 8560 Wevelgem, Dennenstraat 12,

36. De heer **Yve VAN EYNDE**, met woonplaats te 3040 Huldenberg, Leuvensebaan 121;

37. De heer **Pierre VAN DER CRUYSEN**, met woonplaats te 9800 Deinze, Markt 19;

38. De heer **Paul KERKHOF**, met woonplaats te 9870 Zulte, Drogenboomstraat 58;

39. De heer **Herman VAN HOUTE**, met woonplaats te 8220 Hamme, Driegoten 1a;

40. De heer **Luc JANSSENS**, met woonplaats te 2390 Oostmalle, Molendreef 3;

41. De heer **Marcel SMET**, met woonplaats te 1190 Brussel, Avenue du Domaine 169/11;

42. De heer **Daniël DE MEYER**, met woonplaats te 9800 Deinze, Ten Bosse 41;

43. De heer **Ostan BATTISTA**, met woonplaats te 7080 La Bouverie, Rue de la Colline 136;

44. De heer **Henri VAN DOMMELEN**, met woonplaats te 2390 Westmalle, Brechtsesteenweg 30;

45. De heer **Jozef Van HOUDT**, met woonplaats te 2370 Arendonk, Kerkstraat 206;

46. De heer **Reynold VAN DEN WEGHE**, met woonplaats te 9870 Zulte, Oeselgemstraat 79;

47. De heer **Michel BIKAR**, met woonplaats te 1150 Brussel, Av. Des Dames Blanches 139;

48. De heer **Dirk VANDORPE**, met woonplaats te 9810 Nazareth, Biezenstraat 9;
49. De heer **Marcel MANDERICK**, met woonplaats te 9790 Wortegem, Waregemseweg 157;
50. Mevrouw **Sofie GHEERAERT**, met woonplaats te 8800 Roeselare, Meensesteenweg 714;
51. De heer **Georges DE BLAERE**, met woonplaats te 9810 Nazareth, Lijsterstraat 8;
52. De heer **Hubertus HAASS**, met woonplaats te 1880 Kapelle-op-den-Bos, Fazantenlaan 34;
53. De heer **Daniel DE SMEDT**, met woonplaats te 2550 Olen, Doffen 68;
54. De heer **Hector VERMEERSCH**, met woonplaats te 2520 Ranst, Zwaluwenlaan 2;
55. De heer **Filip HUYZENTRUYT**, met woonplaats te 3360 Korbeek-Lo, Bierbeekstraat 123;
56. De heer **Noël BOUILLART**, met woonplaats te 2812 Muizen, Brugstraat 24;
57. De heer **Leopold VAN STEENBERGE**, met woonplaats te 8510 Marke, Watervalstraat 2;
58. De heer **Jan VINDEVOGHEL**, met woonplaats te 8570 Anzegem, Berglaan 7;
59. De heer **Theo RAEDSCHELDERS**, met woonplaats te 3680 Maaseik, Pelsersstraat 15;
60. De heer en mevrouw **Harry HUYBRECHTS-GONTIE**, met woonplaats te 1800 Vilvoorde, Toekomststraat 29;
61. De heer **Hans VAN NIEUWENHOVE**, met woonplaats te 9620 Zottegem, Sint-Andriessteenweg 188;
62. De heer **Geert DEDEYSTERE**, met woonplaats te 9770 Kruishoutem, Varkenskotstraat 1;
63. De heer **Eric GEENEN**, met woonplaats te 2340 Beerse, Kapelstraat 1/7;
64. De heer **Johan DEDEYSTERE**, met woonplaats te 9800 Deinze, Tolpoortstraat 56;
65. De heer **Filip VAN WIELE**, met woonplaats te 9051 Sint-Denijs-Westrem, Afsneedorp 2;
66. De heer **Filip CORTHIER**, met woonplaats te 9220 Hamme, Weverstraat 29;

67. De heer **Jacques BEGHIN**, met woonplaats te 9830 Sint-Martens-Latem, De Knok 6;
68. Mevrouw **Yanick D'HOOGHE**, met woonplaats te 3080 Tervuren, Bleuckeveldlaan 47;
69. De heer **Jacques WYBAUW**, met woonplaats te 2170 Merksem, Rietschoorvelden 62;
70. De heer **Walter CLAES**, met woonplaats te 2950 Kapellen, Olmendreef 18;
71. De heer **Henri WUYTS**, met woonplaats te 2950 Kapellen, Dorpsstraat 33;
72. De heer **Danny SMEKENS**, met woonplaats te 9620 Zottegem, Wijnhuizenstraat 85;
73. De heer **Frédéric ROPSY**, met woonplaats te 1380 Lasnes, Rue de Genleau 103;
74. Mevrouw **Nicole WILLEMS**, met woonplaats te 1150 Brussel, Tervurenlaan 215/B1;
75. De heer **Marc CLOET**, met woonplaats te 8000 Brugge, Zwijnstraat 2;
76. De heer **Jacques VAN DER GUCHT**, met woonplaats te 9420 Bambrugge, Dries 39;
77. De heer **Robert HANSSENS**, met woonplaats te 1932 Sint-Stevens-Woluwe, Kleinenbergstraat 74;
78. Mevrouw **Anne-Marie VERSELE**, met woonplaats te 9700 Oudenaarde, Fietelstraat 54;

verzoekende partijen,

bijgestaan en vertegenwoordigd door hun raadsman, mr. Pierre de Bandt, advocaat bij de balie te Brussel, met kantoor te 1000 Brussel, Clovislaan 18.

Grondwettelijk Hof

Rolnummer 4789

Aan de Heren Voorzitters en Mevrouw en Heren Rechters van het Grondwettelijk Hof,

Hooggeachte Heren Voorzitters,

Hooggeachte Mevrouw en Heren Rechters,

De Ministerraad heeft de eer hierbij een memorie in te dienen inzake het beroep tot vernietiging van de wet van 3 april 2009 tot wijziging van de financiële bepalingen van de wet van 22 februari 1998 tot vaststelling van het organiek statuut van de Nationale Bank van België, bekendgemaakt in het Belgisch Staatsblad van 28 april 2009.

*

I Voorwerp en context van onderhavige procedure

A. Voorwerp van de vordering

1. De wet van 3 april 2009 tot wijziging van de financiële bepalingen van de wet van 22 februari 1998 tot vaststelling van het organiek statuut van de Nationale Bank van België, zoals bekendgemaakt in het Belgisch Staatsblad van 28 april 2009 (hierna: de ‘bestreden wet’ of de ‘Wet’) regelt in essentie de volgende aangelegenheden:

- (i) artikel 2 van de Wet heft artikel 29 op van de wet van 22 februari 1998 tot vaststelling van het organiek statuut van de Nationale Bank van België (hierna, de « Organieke Wet »);
- (ii) artikel 3 van de Wet vervangt artikel 32 van de Organieke Wet;
- (iii) overeenkomstig artikel 5 van de Wet hebben de artikelen 2 en 3 uitwerking vanaf 1 januari 2009;
- (iv) artikel 4 van de Wet machtigt de Regentenraad van de Nationale Bank van België (hierna: “NBB”) om artikel 61, eerste lid, van de statuten van de NBB te wijzigen, zodat de datum van de algemene vergadering kan worden verplaatst van de maand maart naar de maand mei.

2. Verzoekers voeren drie middelen aan.

Volgens verzoekers zouden de artikelen 2 en 3 van de Wet een schending inhouden van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, omdat het gewijzigde stelsel van verdeling en reservering van de opbrengsten van de NBB een ongerechtvaardigd verschil in behandeling zou doen ontstaan tussen de private aandeelhouders van de NBB en de Belgische Staat (eerste onderdeel van het eerste middel).

Daarnaast zou het rechtszekerheidsbeginsel en het beginsel van de niet-retroactiviteit zijn geschonden, aangezien het gewijzigde stelsel overeenkomstig artikel 5 van de Wet, retroactief in werking zou zijn getreden op 1 januari 2009 (derde onderdeel van het eerste middel).

De artikelen 2 en 3 van de Wet zouden bovendien een schending inhouden van artikel 16 van de Grondwet, in samenhang gelezen met artikel 1 van het Eerste Aanvullend Protocol van het Europees Verdrag tot Bescherming van de Rechten van de Mens (hierna: 'EVRM'). Volgens verzoekers zou de bestreden wet een aantasting inhouden van het eigendomsrecht van de aandeelhouders, nu op ongerechtvaardigde wijze afbreuk zou worden gedaan aan de winstverdelings- en reserveringsregels van de NBB, hetgeen in hoofde van de aandeelhouders tot een "*de facto onteigening*" zou leiden (tweede middel).

De artikelen 2 en 3 van de Wet zouden ten slotte een aantasting inhouden van het vrij verkeer van kapitaal, zoals bepaald in artikel 56 van het E.G.-Verdrag, al dan niet in samenhang gelezen met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, nu "*de regeling voorzien in de wet van 3 april 2009*" voor gevolg zou hebben dat "*de vermogensrechten van de aandeelhouders van de Nationale Bank op een ingrijpende wijze worden gewijzigd en beknot t.o.v. de situatie voor de inwerkingtreding ervan*" (derde middel).

Verzoekers viseren eveneens de verplaatsing krachtens artikel 4 van de Wet van de datum van de algemene vergadering van de NBB van de maand maart naar de maand mei. Volgens verzoekers houdt de machtiging aan de Regentenraad tot wijziging van de statutair bepaalde datum van de algemene vergadering, een schending in van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, nu hierdoor op ongerechtvaardigde wijze de stemrechten van de aandeelhouders zouden worden aangetast (tweede onderdeel van het eerste middel).

3. De Ministerraad weerlegt in onderhavige memorie vooreerst de middelen die gericht zijn tegen de artikelen 2, 3 en 5 van de Wet, *i.e.* het systeem van de verdeling en de reservering van de opbrengsten van de NBB (eerste en derde onderdeel van het eerste middel, tweede en derde middel). Ten slotte wordt het middel weerlegd dat de vaststelling betreft van de datum van de jaarlijkse algemene vergadering (tweede onderdeel van het eerste middel).

B. Situering van onderhavige procedure

4. Het beroep situeert zich binnen de context van verschillende vorderingen die werden ingesteld door Deminor International en een aantal minderheidsaandeelhouders van de NBB voor de gewone rechtbanken en het Grondwettelijk Hof, en zulks tegen de NBB zelf of tegen de Belgische Staat.

Bij arrest van 10 december 2003 verwierp Uw Hof het beroep gericht tegen de bepalingen van de wet van 2 augustus 2002 betreffende het toezicht op de financiële sector en de financiële diensten.

Meer in het bijzonder viseerde het beroep de officiële externe reserves van de Belgische Staat die worden aangehouden en beheerd door de NBB (artikel 141, § 2 van de wet van 2 augustus 2002), evenals het emissierecht waarvan deze laatste titularis is in het kader van het Europees Stelsel van Centrale Banken¹ (artikel 141, § 9 van de wet van 2 augustus 2002).

Met betrekking tot het emissierecht van de NBB oordeelde Uw Hof uitdrukkelijk dat “*in tegenstelling tot wat de verzoekers beweren, de bestreden bepaling dus niet het emissierecht van de N.B.B. met terugwerkende kracht herstelt. Zij bevestigt slechts het bestaan van dat emissierecht binnen het E.S.C.B., zoals dat is vastgelegd door het primair europees recht, zoals meermaals bevestigd werd door de Europese monetaire autoriteiten, en zoals dat reeds was begrepen in de wet van 22 februari 1998 tot vaststelling van het organiek statuut van de Nationale Bank van België*” (eigen onderlijning, overweging B. 8.7.1).

Met betrekking tot het statuut van de NBB overeenkomstig artikel 141, § 2, van de wet van 2 augustus 2002, geeft Uw Hof aan dat deze bepaling “*slechts een bevestiging in[houdt] door de wetgever van, enerzijds, de bestemming die de monetaire reserves steeds hebben gehad en, anderzijds, het specifieke statuut van de Nationale Bank die, hoewel ze is opgericht in de vorm van een private vennootschap, taken van algemeen belang waarneemt*” (eigen onderlijning, overweging B.4.3).

Zoals hierna zal worden toegelicht, is het verzoekschrift tot nietigverklaring in de onderhavige zaak gestoeld op uitgangspunten die strijdig zijn met de overwegingen van voormeld arrest van Uw Hof.

5. Bij vonnis van 27 oktober 2005, waartegen hoger beroep werd ingesteld, oordeelde de rechtbank van koophandel te Brussel dat de NBB, sinds haar toetreding tot het Europees Stelsel van Centrale Banken, op grond van artikel 106 EG-Verdrag, het emissierecht deelt met de ECB en met de centrale banken van de andere landen die de euro hebben ingevoerd. De NBB heeft dus, volgens de rechtbank en in tegenstelling tot wat eerste eiseres (Deminor International) beweerde

¹ Het Europees Stelsel van Centrale Banken (ESCB), opgericht met ingang van 1 januari 1998, omvat de Europese Centrale Bank (ECB) en de nationale centrale banken (NCB's) van alle EU-lidstaten, ongeacht of zij de euro hebben ingevoerd. De taken van het ESCB (met als hoofddoel het handhaven van prijsstabiliteit) zijn opgenomen in het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap en worden uiteengezet in de Statuten van het Europees Stelsel van Centrale Banken en van de Europese Centrale Bank, die als protocol aan het Verdrag zijn gehecht. Zolang er EU-lidstaten zijn die de euro niet hebben ingevoerd, zal het Eurosysteem de taken van het ESCB uitvoeren. Het Eurosysteem omvat de ECB en de nationale centrale banken van de landen die de euro hebben ingevoerd. Het eurogebied (ook: de eurozone) bestaat uit de EU-landen die de euro hebben ingevoerd.

en in onderhavig geding nog steeds beweert, haar emissierecht niet verloren. De rechtbank van koophandel te Brussel oordeelde dat er bijgevolg geen reden bestond om het reservefonds van de NBB te vereffenen, zoals werd gevraagd door Deminor International en een groep bij haar aangesloten minderheidsaandeelhouders.

Bij vonnis van 2 februari 2006, waartegen hoger beroep werd ingesteld, oordeelde de rechtbank van koophandel te Brussel dat er geen aanleiding bestond voor de vernietiging van de beslissing van de Regentenraad van de NBB, die er bij de afsluiting van het boekjaar 2003 mee instemde een terugnemering te verrichten op de voorziening voor toekomstige wisselkoersenverliezen en het teruggenomen bedrag toe te voegen aan de te verdelen netto financiële opbrengsten. De rechtbank oordeelde dat de doorgevoerde terugnemering van de gerealiseerde wisselkoerswinsten op de provisie beantwoordde aan een correcte verdeling van de winsten tussen de NBB en de soevereine Staat, met toepassing van het toenmalige artikel 29 van de Organieke Wet.

Bij vonnis van 9 maart 2007, waartegen hoger beroep werd ingesteld, oordeelde de rechtbank van koophandel te Brussel dat de aandeelhouders van de NBB geen enkel recht hebben op de meerwaarden die de NBB realiseert op de verkoop van goud en dat de gerealiseerde goudmeerwaarden krachtens de wet en de statuten onttrokken zijn aan de onder de aandeelhouders te verdelen winst. Ook de kort gedingrechter wees in dezelfde context de vorderingen van verzoekers af om de NBB te vereffenen (beschikkingen van 23 juni 2003 en 23 maart 2007).

6. Net zoals dit *in casu* het geval is, houden het merendeel van de ingestelde procedures een ontkenning in van het specifieke statuut van de NBB. Hierbij wordt telkenmale volkomen ten onrechte, en in strijd met de rechtspraak van Uw Hof, gepoogd om de NBB gelijk te stellen met een gewone privaatrechtelijke vennootschap.

II Het stelsel van verdeling van de winsten van de NBB

A. Voorafgaande opmerkingen betreffende het statuut van de NBB

7. Zoals uitdrukkelijk werd aangegeven in Uw arrest van 10 december 2003, heeft de NBB sinds haar oprichting steeds een specifiek statuut gehad omdat zij, ofschoon zij is opgericht in de vorm van een private vennootschap, **taken van algemeen belang** waarneemt.

De NBB is dus een a-typische vennootschap met een eigen rechtsvorm en met specifieke organen en werkingsregels, die haar onderscheiden van de andere privaatrechtelijke naamloze vennootschappen.

Minister Frere-Orban die in 1850 de Nationale Bank oprichtte in de vorm van een naamloze vennootschap (met een op dat ogenblik volkomen privaat aandeelhouderschap, terwijl thans het aandeelhouderschap voor 50 % is samengesteld door de Belgische Staat en voor 50 % door privé aandeelhouders), verklaarde in die tijd voor het Parlement: "*Que voulons-nous en instituant une*

banque [centrale]? Nous voulons, non pas donner des bénéfices à des particuliers, non pas enrichir des actionnaires, mais nous instituons une banque dans l'intérêt public, dans l'intérêt général" (vrije vertaling: "Wat willen wij bereiken door een [centrale] bank op te richten? Wij willen geen winst bezorgen aan particulieren, geen aandeelhouders verrijken, maar wij richten een bank op in het openbaar belang, in het algemene belang")².

Dit specifieke statuut is niet uitzonderlijk. Hiervoor kan verwezen worden naar de talrijke naamloze vennootschappen van publiek recht, opgericht voor de exploitatie van een openbare dienst in economisch verband. Het gegeven dat deze ondernemingen de vorm aannemen van een handelsvennootschap heeft, mede gelet op de taken die hen worden toevertrouwd en hun specifieke organisatie- en werkingsregels³, niet voor gevolg dat zij hierdoor privaatrechtelijke vennootschappen worden, noch dat hun publiekrechtelijke statuut verloren gaat.

8. Het specifieke karakter van de NBB vloeit in eerste instantie voort uit het feit dat zij de enige centrale bank is van België die, alleen om deze reden, beschikt over een exclusief recht van uitgifte van bankbiljetten.

Voormeld emissieprivilege, zoals initieel aan de NBB toegekend in 1850, wordt door de NBB thans uitgeoefend in het kader van het Europees Stelsel van Centrale Banken (E.S.C.B.), waarvan de NBB integrerend deel uitmaakt. Dit wordt bevestigd door artikel 141, § 9, van de wet van 2 augustus 2002, evenals door de rechtspraak van Uw Hof (*supra*, nr. 4). Omwille van haar kwalificatie als centrale bank maakt de NBB, net zoals alle andere centrale banken in de Eurozone, deel uit van het Europees Stelsel van Centrale Banken (E.S.C.B.).

9. Benevens de uitgifte van bankbiljetten, heeft de NBB nog andere opdrachten van algemeen belang. Deze worden omschreven in de hoofdstukken II en III van de Organieke Wet, alsook in de artikelen 12 tot 26 van haar statuten:

(i) De NBB neemt sinds 1 januari 1999 deel aan de verwezenlijking van de doelstellingen van het Europees Stelsel van Centrale Banken, waaronder de handhaving van de prijsstabiliteit en, onverminderd deze doelstelling, de ondersteuning van het algemene economische beleid van de Europese Gemeenschap teneinde bij te dragen tot de verwezenlijking van de doelstellingen van de Gemeenschap (art. 12 van de statuten). In dit opzicht neemt de NBB deel aan de vaststelling en tenuitvoerlegging van het monetaire beleid van de Europese Gemeenschap, verricht zij de valutamarktoperaties in

² Kamer van Volksvertegenwoordigers, "Discussion du projet de loi relatif à l'établissement d'une Banque Nationale", Zitting van 28 februari 1850.

³ Zie, bijvoorbeeld artikel 37 van de wet van 21 maart 1991 betreffende de hervorming van sommige economische overheidsbedrijven. Deze wetsbepaling voorziet in de mogelijkheid, voor autonome overheidsbedrijven, om de vorm aan te nemen van "naamloze vennootschap van publiek recht". Het publiekrechtelijk karakter van de aan een vennootschap of vereniging toegekende rechtspersoonlijkheid wordt eveneens afgeleid uit het feit dat deze wordt opgericht door de overheid alleen, of samen met private partners die er niet de controle over verkrijgen, en uit de opdracht van algemeen belang waarvoor deze oprichting gebeurt, vgl. M.-A. Flamme, *Droit administratif*, t. Ier, nr. 127).- X. Dieux, *Les entreprises publiques et le droit commercial (à la lumière de la loi du 21 mars 1991 portant réforme de certaines entreprises économiques)*, in *Les entreprises publiques autonomes*, p. 99, F. Vandendriessche, *Publieke en private rechtspersonen. Naar een graduele, meerduidige en evolutieve benadering van het onderscheid in de wetgeving en in de rechtspraak*, Brugge, Die Keure, 2004, nr. 139 e.v.; D. Van Gerven, *Beginnels van Belgisch Privaatrecht IV Rechtspersoon*, deel 1, Mechelen, Kluwer, 2007, nr. 325.

overeenstemming met het E.G.-Verdrag, houdt zij de officiële externe reserves aan van de Lid-Staten van de Unie, en beheert zij deze reserves (art. 14 van de statuten);

(ii) de NBB bevordert de goede werking van het betalingsverkeer (art. 14 van de statuten), waakt over de goede werking van de verrekenings- en betalingssystemen en vergewist zich van hun doelmatigheid en deugdelijkheid (art. 19 van de statuten). Zij neemt de rol van Rijkskassier waar (art. 22), en draagt bij tot de stabiliteit van het financiële stelsel (artikel 23). Ze speelt eveneens de rol van « ultieme kredietverstrekker » (“lender of last resort”), in geval kredietinstellingen op de financiële markten geen liquiditeiten meer verkrijgen. De recente financiële crisis is een goede illustratie van het belang van deze taak voor de gehele samenleving.

De taken van algemeen belang waarmee de NBB aldus belast is en de doelstellingen die zij nastreeft ter verwezenlijking ervan, verklaren waarom de NBB niet tot hoofddoel heeft om een meerwaarde te creëren voor de aandeelhouders. Zulks vormt dan ook een essentieel verschil tussen de NBB en een (al dan niet beursgenoteerde) privaatrechtelijke vennootschap.

De opdrachten van de NBB als centrale bank, en in het bijzonder de uitgifte van bankbiljetten, verklaren tevens de bijzondere relatie met de soevereine Staat qua inkomstenverdeling (*infra*, nrs. 15 e.v.). Deze bijzondere positie van de Staat is echter perfect verenigbaar met de belangen van de private aandeelhouders van de NBB, die genieten van een vrijwel risicoloze belegging met een dividend dat in grote mate is beschermd tegen de volatiliteit van de resultaten van de NBB.

10. De specificiteit van de NBB, als centrale bank, weerspiegelt zich ook in haar structuur en haar organisatie, zoals bepaald in de wet en haar statuten. De wettelijke en statutaire organisatie van de NBB verschilt fundamenteel met deze van een privaatrechtelijke vennootschap die onderworpen is aan de regels van het Wetboek van vennootschappen.

Terwijl een gewone naamloze vennootschap als organen een raad van bestuur, een algemene vergadering, en eventueel een afgevaardigde voor het dagelijks bestuur of een directiecomité in de zin van artikel 524 van het Wetboek van vennootschappen heeft, zijn de organen van de NBB overeenkomstig artikel 17 van de Organieke Wet (i) de Gouverneur, (ii) het Directiecomité, (iii) de Regentenraad, en (iv) het College van Censoren.

11. De respectieve bevoegdheden en benoemingswijzen van deze organen kunnen als volgt worden samengevat :

- (i) de Gouverneur, benoemd door de Koning, leidt de Bank; hij zit het Directiecomité voor, evenals de Regentenraad;
- (ii) het Directiecomité, samengesteld uit de Gouverneur en vijf tot zeven door de Koning op voorstel van de Regentenraad benoemde leden, verzekert het bestuur en het beheer van de Bank, stelt de begroting vast, maakt het jaarverslag en de jaarrekening op, en beschikt over de residuaire bevoegdheid die, in klassieke naamloze vennootschappen, toebehoort aan de raad van bestuur;
- (iii) de Regentenraad is samengesteld uit de Gouverneur, de leden van het Directiecomité en tien door de algemene vergadering verkozen regenten die, gelet op de van

kracht zijnde voordrachtregels, de Belgische socio-economische wereld vertegenwoordigen. Binnen de Regentenraad wisselt men van gedachten over algemene kwesties met betrekking tot de Bank, het monetaire beleid en de economische toestand van het land en van de Europese Gemeenschap; de Regentenraad keurt de begroting, de jaarrekening en het jaarverslag goed, en beslist over de verdeling van de winsten, geeft kwijting aan de leden van het Directiecomité, en is bevoegd voor de wijziging van de statuten indien deze in overeenstemming moeten worden gebracht met de organieke wet en met de internationale verplichtingen die België verbinden; de Regentenraad oefent dus bepaalde bevoegdheden uit die in de gemeenrechtelijke vennootschappen toebehoren aan de raad van bestuur, en andere die behoren tot de algemene vergadering van aandeelhouders;

(iv) het College van Censoren, samengesteld uit tien door de algemene vergadering van aandeelhouders verkozen leden, ziet toe op de voorbereiding en de uitvoering van de begroting. Het is tevens het auditcomité van de Bank.

De uitoefening door deze organen van hun respectieve bevoegdheden kadert bovendien binnen het raam van het Protocol betreffende de statuten van het E.S.C.B. en van de Europese Centrale Bank (hierna, het "Protocol").

Met betrekking tot de onafhankelijkheid van de ECB en de nationale centrale banken wordt in artikel 7 van voormeld Protocol het volgende voorzien: *"Overeenkomstig artikel 108 van het Verdrag is het aan de ECB noch aan een nationale centrale bank, noch aan enig lid van hun besluitvormende organen toegestaan bij de uitoefening van de bevoegdheden en het vervullen van de taken en plichten die bij het Verdrag en deze statuten aan hen zijn opgedragen, instructies te vragen aan dan wel te aanvaarden van instellingen of organen van de Gemeenschap, van regeringen van lidstaten of van enig ander orgaan"*.

In artikel 14.3 van het Protocol wordt bepaald dat: *"De nationale centrale banken maken een integrerend deel uit van het ESCB en handelen in overeenstemming met de richtsnoeren en instructies van de ECB. De Raad van bestuur neemt de nodige maatregelen teneinde te verzekeren dat aan de richtsnoeren en instructies van de ECB wordt voldaan, en eist dat hem alle benodigde informatie wordt verstrekt"*.

12. In tegenstelling tot de algemene vergadering van een naamloze vennootschap (vgl. art. 531 van het Wetboek van vennootschappen), wordt de algemene vergadering der aandeelhouders van de NBB, die slechts over beperkte bevoegdheden beschikt, niet beschouwd als een orgaan van de Bank (art. 17 van de Organieke Wet; vgl. Hoofdstuk III en VIII van de statuten).

De algemene vergadering van de NBB is onder meer onbevoegd om te beslissen over de bestemming van de opbrengsten, terwijl de bevoegdheid om hierover te beslissen in privaatrechtelijke naamloze vennootschappen wel toekomt aan de algemene vergadering (vgl. artikel 554 van het Wetboek van vennootschappen). Bij de NBB komt deze bevoegdheid daarentegen toe aan de Regentenraad, zodat bij de verdeling van de opbrengsten niet wordt beslist louter in het belang van de aandeelhouders, maar wel zodanig dat de financiële belangen van de NBB zelf, van haar aandeelhouders en van de soevereine Staat alle op een evenwichtige wijze aan bod komen.

De algemene vergadering van de NBB is evenmin bevoegd om een herziening door te voeren van de statuten in aangelegenheden die behoren tot de bevoegdheid van de Regentenraad (vgl. artikel 36, alinea 1, van de Organieke Wet). De statutenwijzigingen waarvoor de algemene vergadering wel bevoegd is, worden ter goedkeuring voorgelegd aan de Koning (vgl. artikel 36, alinea 3, van de Organieke Wet).

13. Onderstaand schema uit het jaarverslag van de NBB, vergelijkt de beheersstructuur van de NBB met deze van een privaatrechtelijke naamloze vennootschap :



BEVOEGDHEIDSVERDELING IN DE BANK EN IN DE GEMEENRECHTELIJKE NAAMLOZE VENNOOTSCHAPPEN

De Bank		De gemeenrechtelijke naamloze vennootschappen	
Koning	Benoeming van de gouverneur Benoeming van de directeurs (op voordracht van de Regentenraad)	Benoeming van de bestuurders	Algemene vergadering
Algemene vergadering	Verkiezing van de regenten (uit een dubbeltal van kandidaten) Verkiezing van de censoren Benoeming van de bedrijfsrevisor (op voordracht van de Ondernemingsraad en met de goedkeuring van de Raad van ministers van de EU, op aanbeveling van de Raad van Bestuur van de ECB) Kennismening van het verslag van het beheer Wijziging van de statuten, voor zover niet behorend tot de prerogatieven van de Regentenraad	Benoeming van de commissarissen Kennismening van het jaarverslag, van het verslag van de commissarissen en decharge van de commissarissen Wijziging van de statuten	
Regentenraad	Wijziging van de statuten om ze in overeenstemming te brengen met de organieke wet en de voor België bindende internationale verplichtingen Bespreking en goedkeuring van de jaarrekening Verdeling van de winst Kwijting van de leden van het Directiecomité Vaststelling van de bezoldiging van de leden van het Directiecomité Voordracht voor benoeming van de directeurs Goedkeuring van de begroting en van het verslag van het beheer	Bespreking en goedkeuring van de jaarrekening Verdeling van de winst Kwijting van de bestuurders Vaststelling van de bezoldiging van de Raad van bestuur	
Directiecomité	Vaststelling van het ondernemingsbeleid Bestuur en beheer Opstelling van de jaarrekening Opmaak van het verslag van het beheer Dagelijks management en beheer	Vaststelling van het ondernemingsbeleid Bestuur en beheer Opstelling van de jaarrekening Opmaak van het jaarverslag	Raad van bestuur
College van censoren	Toezicht op de opmaak en de uitvoering van de begroting Auditcomité	Facultatieve delegatie van het beheer (directiecomité) of van het dagelijkse beheer (gedelegeerd bestuurder)	Directiecomité of gedelegeerd bestuurder
Vertegenwoordiger van de minister van Financiën	Controle op de operaties van de Bank, behalve in ESCB-verband (recht om zich te verzetten tegen elke maatregel die in strijd is met de wet, de statuten of de belangen van de Staat)		

14. Het specifieke statuut van de NBB kan ook worden afgeleid uit het juridische kader waaraan zij is onderworpen.

Artikel 2 van de Organieke Wet luidt als volgt : « *De Nationale Bank van België, in het Frans "Banque Nationale de Belgique", in het Duits "Belgische Nationalbank", ingesteld bij de wet van 5 mei 1850, maakt integrerend deel uit van het Europees stelsel van centrale banken, hierna ESCB genoemd, waarvan de statuten werden vastgelegd in het desbetreffend Protocol gehecht aan het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap. Daarenboven gelden voor de Bank deze wet, haar eigen statuten en, aanvullend, de bepalingen betreffende de naamloze vennootschappen* ».

Uit voornoemde bepaling volgt dat de Bank wordt beheerst door volgende rechtsregels (hierna weergegeven in afnemend hiërarchisch belang) : (i) het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap (hierna, "E.G.-Verdrag"), (ii) de statuten van het E.S.C.B., zoals vastgelegd in het Protocol, (iii) de Organieke Wet, (iv) de statuten, (v) de rechtsregels betreffende de naamloze vennootschappen, doch slechts op suppletieve wijze, en zulks uitsluitend voor wat betreft de aangelegenheden die niet worden geregeld door de bepalingen van voornoemde teksten, en enkel in zoverre zij niet strijdig zijn met deze bepalingen.

B Specifieke regels met betrekking tot de verdeling van de opbrengsten van de NBB – Algemeen kader van de bestreden wet

15. Kenmerkend voor een centrale bank is dat zij, en alleen zij, de zogenaamde "seigneuriage-inkomsten" ontvangt.

De Staten verlenen hun respectieve centrale banken het voorrecht of privilege om bankbiljetten met wettelijke betaalkracht⁴ uit te geven. De omvang van de bankbiljetten in omloop hangt af van de vraag ernaar door de huishoudens en bedrijven. Om bankbiljetten te bekomen, brengen banken activa aan bij de centrale bank of gaan zij leningen aan bij deze laatste. De bankbiljetten bevinden zich op de passiefzijde van de balans van de centrale banken. Dat passief wordt niet vergoed. De centrale bank is immers geen interest of vergoeding verschuldigd op de uitgegeven bankbiljetten aan de houders ervan. Als tegenpost houden de centrale banken activa aan die wel worden vergoed of rentedragend zijn. De opbrengsten die aldus voortvloeien uit het aanhouden van rentedragende activa als tegenpost van niet-vergoede passiva in de vorm van bankbiljetten in omloop, worden seigneuriage-inkomsten genoemd, of kortweg seigneuriage. Zij stammen immers af van het historisch recht van de heer (de "seigneur") om "geld te slaan". Het betreft de voornaamste bron van inkomsten voor een centrale bank en zij is uniek voor een centrale bank.

16. De seigneuriage behoort toe aan de gemeenschap of collectiviteit van burgers. Zij wordt immers gegenereerd dankzij een door de Staat verleend voorrecht dat als een essentieel bestanddeel van de staatssoevereiniteit wordt beschouwd. Overal ter wereld bestaan er derhalve

⁴ Het begrip wettelijke betaalkracht impliceert dat het geld waaraan deze eigenschap wordt verleend bevrijdend is voor de in dit geld uitvoerbare transacties, wat betekent dat de schuldenaar bevrijd is van zijn verplichtingen tegenover zijn schuldeiser en dat de schuldeiser, behoudens andersluidende overeenkomst, een betaling in dit geld niet mag weigeren.

regels voor de verdeling van de seigneuriage tussen de centrale bank en de Staat. Krachtens die regels gaat een gedeelte van de seigneuriage naar de centrale bank om haar kosten (inclusief het aanleggen van reserves en, desgevallend, de vergoeding van haar kapitaal) te dekken. Het resterende gedeelte gaat naar de Staat. Het gaat er hierbij essentieel om te verzekeren dat het surplus van de seigneuriage-inkomsten terugvloeit naar de Staat, en doorheen de Staat, naar de gehele bevolking.

17. Dat is de regel, ongeacht of de Staat aandeelhouder is van de centrale bank of niet. Indien de Staat geen aandeelhouder is, zoals in het geval van de NBB vanaf de oprichting in 1850 tot de intrede in het kapitaal in 1948, ontvangt hij enkel in zijn hoedanigheid van soevereine Staat, verlener van het emissierecht, een deel in de opbrengsten van de centrale bank. Deze vergoeding is te onderscheiden van het dividend dat de Staat kan ontvangen indien hij ook aandeelhouder is van zijn centrale bank, rekening houdend met de door deze laatste aangehouden rechtsvorm. Eerstgenoemde vergoeding is volkomen vreemd aan en onafhankelijk van iedere eventuele inbreng van aandeelhouders in het kapitaal van de centrale bank.

18. Alles welbeschouwd, is het dan ook niet overdreven te stellen dat er een onaanvaardbare discriminatie zou bestaan ten voordele van de investeerders die beschikken over de middelen om hen toe te laten aandelen te kopen van de centrale bank van hun land, daar waar deze de rechtsvorm heeft aangenomen van een naamloze vennootschap met privé-kapitaal, indien deze privé-investeerders zich aldus onterecht, of een onevenredig deel van, de opbrengsten van de centrale bank zouden kunnen toe-eigenen, ten nadele van de Staat en van de ganse bevolking, terwijl die opbrengsten werden gegenereerd door de centrale bank in de uitoefening van haar emissieprivilege en hoegenaamd niets te maken hebben met de eventuele inbreng van privé-investeerders in het kapitaal van deze centrale bank.

19. Dit uniek wezenskenmerk van een centrale bank, seigneuriage-inkomsten gegenereerd door een niet-vergoed passief onder de vorm van uitgegeven bankbiljetten, fundamenteel onderscheiden van de inbreng in kapitaal en de inkomsten die hierdoor worden gegenereerd, wordt duidelijk weerspiegeld in de jaarrekening van de NBB. De eerste passiefpost betreft de bankbiljetten in omloop en niet het kapitaal. In de balans van het boekjaar 2008 bedraagt de passiefpost bankbiljetten in omloop 24,9 miljard euro, tegenover een kapitaal en reservefonds⁵ van 2,4 miljard euro, een verhouding van 10 tegenover 1. De resultatenrekening van hetzelfde boekjaar vermeldt seigneuriage-opbrengsten van meer dan 1 miljard euro, terwijl de opbrengsten van de statutaire beleggingen (de tegenpost van kapitaal en reservefonds) 94 miljoen euro belopen.

Sinds de invoering van de eurobankbiljetten op 1 januari 2002 heeft de NBB op de passiefzijde van haar balans eurobankbiljetten. De eurobankbiljetten op het passief van de NBB -die wettelijke betaalkracht hebben in de ganse eurozone- stemmen niet noodzakelijk meer overeen met de door de NBB zelf in omloop gebrachte bankbiljetten. In het Eurosysteem wordt de totale bankbiljettenuitgifte immers verdeeld naar rato van 8% voor de ECB en 92% voor de deelnemende centrale banken; het aandeel van iedere nationale centrale bank wordt verdeeld volgens een verdeelsleutel die is gebaseerd op een combinatie van bevolkingsaantal en bruto binnenlands

⁵ Voor alle duidelijkheid wordt hierbij alvast opgemerkt dat het reservefonds grotendeels is gevormd of aangelegd met andere opbrengsten dan opbrengsten van de zogenaamde statutaire beleggingen (infra, randnr. 40). Dit geldt zowel voor het verleden (het huidige reservefonds), als voor de toekomst (de beschikbare reserve).

product van de betrokken Staten. Aldus beoogt de verdeelsleutel dat het monetaire inkomen terugvloeit naar de nationale centrale bank van de lidstaat die dit inkomen genereerde, waarbij bevolkingsaantal en BBP gelden als maatstaf voor de bijdrage van iedere lidstaat tot het totale monetaire inkomen van het Eurosysteem.

Aldus ontvangt de NBB, sinds 1 januari 2002, de seigneuriage-inkomsten die worden gegenereerd door het aandeel van België (bepaald in functie van de Belgische bevolking en het Belgisch BBP) in de totale eurobankbiljettenuitgifte van het Eurosysteem.

De intrede in de Economische en Monetaire Unie gaf evenwel geen aanleiding om de wijze waarop deze seigneuriage wordt verdeeld tussen de NBB en de Belgische Staat te herzien. De verdelingsregel bleef ongewijzigd. Op dat ogenblik werd niet voorzien dat de deelname aan het Eurosysteem zou leiden tot een structurele toename van het volume aan bankbiljetten in omloop, in combinatie met lage rentevoeten ten gevolge van de geloofwaardige inflatiedoelstelling (net beneden 2%) van het Eurosysteem.

20. Voorafgaand aan de Wet van 3 april 2009 was deze verdelingsregel vervat in de artikelen 29 en 32 van de Organieke Wet, die hierna integraal worden geciteerd:

Artikel 29.-

« Aan de Staat worden toegekend de netto financiële opbrengsten die 3 % overschrijden van het verschil tussen het op jaarbasis berekend gemiddelde bedrag van de rentegevende activa en de vergoede passiva van de Bank. In de zin van deze bepaling wordt onder netto financiële opbrengsten verstaan :

1° het gedeelte van het aan de Bank toebedeelde monetaire inkomen bij toepassing van artikel 32.5 van de statuten van het ESCB;

2° het gedeelte van de aan de Bank toebedeelde nettowinst van de ECB krachtens artikel 33.1 van de statuten van het ESCB;

3° de opbrengst van de rentegevende activa van de Bank en van haar financiële beheerstransacties, verminderd met de financiële lasten die voortvloeien uit de rentegevende passiva en van de verrichtingen van financieel beheer die niet in verband staan met de activa- en passiva-bestanddelen welke de berekeningsbasis vormen voor de opbrengsten bedoeld onder 1° en 2° hierboven.

Indien het bedrag van de netto productieve activa niet het aandeel weergeeft van de Bank in de monetaire basis van het Stelsel, dat wil zeggen de som van de biljetten in omloop en van de verplichtingen voortvloeiend uit de deposito's aangehouden door de kredietinstellingen, wordt dit bedrag voor de toepassing van dit artikel tot het passende bedrag aangepast.

Deze bepaling is niet toepasselijk op de fondsen en effecten verkregen ter vertegenwoordiging van het kapitaal, van de reserves en van de afschrijvingsrekeningen, waarvan het provenu vrij ter beschikking van de Bank staat.

De regels voor de toepassing van de in dit artikel opgenomen bepalingen worden vastgesteld bij tussen de Staat en de Bank te sluiten overeenkomsten. Deze overeenkomsten worden in het Belgisch Staatsblad bekendgemaakt».

Artikel 32.-

«Art. 32. De jaarlijkse winsten worden op de volgende wijze verdeeld :

1° Aan de aandeelhouders, een eerste dividend van 6 %.

2° Van het excedent :

a) 10 % aan de reserve;

b) 8 % aan het personeel of aan instellingen te zijnen voordele.

3° Van het laatste overschot worden toegekend :

a) Aan de Staat, één vijfde;

b) Aan de aandeelhouders, een bedrag waarmede hun een tweede door de Regentenraad vastgesteld dividend kan worden toegewezen;

c) Het saldo aan de reserve».

21. Artikel 29 van de Organieke Wet (de zogenaamde “3 %-regel”) bevatte een eerste fundamentele regel voor de verdeling van de inkomsten van de centrale bank met de soevereine Staat. Deze verdelingsregel kwam in essentie hierop neer dat de NBB - naast de volledige opbrengst van haar zogenaamde statutaire portefeuille (art. 29, lid 3) - recht had op een vergoeding voor de dekking van haar werkingskosten, inclusief de vergoeding van haar aandeelhouders en het aanleggen van reserves, ten bedrage van 3 % van het jaargemiddelde van haar netto rentegevende activa. Het overschot van de financiële opbrengsten na aftrek van de 3 % kwam toe aan de Staat bij wijze van voorafname. Bij een rendement van 3 % of minder (zoals, bij voorbeeld, in boekjaar 2004 en 2006) kwamen de netto financiële opbrengsten derhalve integraal toe aan de Bank.

Het volgende voorbeeld illustreert het mechanisme : in de veronderstelling dat de activa van de NBB netto financiële opbrengsten hebben gegenereerd voor een bedrag gelijk aan 10, en dat het bedrag (volume) van de netto rentegevende activa gelijk is aan 100, dan behield de NBB op de netto financiële opbrengsten (10) een bedrag gelijk aan 3 % van het bedrag van de netto rentegevende activa (met name 3). Het saldo van deze netto financiële opbrengsten (met name 7) kwam integraal toe aan de Staat.

Krachtens artikel 29 van de Organieke Wet kwam aldus het saldo van de netto financiële opbrengsten, na aftrek van de netto financiële opbrengsten ten belope van 3% van de netto rentegevende activa, toe aan de Staat, voorafgaandelijk aan de vaststelling van de te verdelen winst, die werd verdeeld overeenkomstig (oud) artikel 32 van de Organieke Wet.

Luidens artikel 32 van de Organieke Wet werd, na betaling aan de aandeelhouders (hierin begrepen de Staat als aandeelhouder) van een eerste dividend van 6 % van het kapitaal (1,5 euro

per aandeel)⁶, 10 % van het eerste excedent van de winst toegekend aan het reservefonds, waarvan de bestemming wordt bepaald in artikel 31 van de Organieke Wet. Van het eerste excedent werd tevens 8 % toegekend aan het personeel. Van het laatste overschot werd ten slotte een bevoorrecht winstdeel van 20 % toegekend aan de Staat als aanvulling op de « seigneurie » die hem reeds werd toegekend met toepassing van artikel 29, evenals een tweede dividend aan de aandeelhouders (met inbegrip van de Staat als aandeelhouder). Het bedrag van het tweede dividend werd vastgesteld door de Regentenraad binnen de grenzen van de resterende uitkeerbare winst. Overeenkomstig de vaste dividendpolitiek van de NBB werd dit bedrag bepaald in functie van een extern criterium, de inflatie, zodat het totale uitgekeerde dividend borg stond voor een rendement dat stabiel was qua koopkracht en onafhankelijk was van de winstfluctuaties van de NBB. Het resterende saldo werd toegekend aan het reservefonds.

22. In dit stelsel hadden de aandeelhouders (waaronder de Staat) slechts recht op een eerste vast dividend gelijk aan 6 % van het kapitaal na betaling aan de Staat van de « seigneurie » zoals bepaald in artikel 29 van de Organieke Wet: het saldo van de netto financiële opbrengsten na aftrek van een bedrag gelijk aan 3 % van het verschil tussen de rentegevende activa en de vergoede passiva, en een tweede dividend (*“tweede overschot”*), vastgesteld door de Regentenraad, na de uitkering van een prioritair winstdeel aan de Staat ten belope van 20 % van het overschot.

23. Zoals blijkt uit de memorie van toelichting⁷, was de 3%-regel, aangevuld met het bevoorrecht winstdeel ten belope van 20%, evenwel niet langer aangepast om het initieel beoogde doel te realiseren, *i.e.* dat het surplus van de inkomsten van de NBB terugvloeit naar de Staat ter compensatie van het aan de centrale bank verleende emissieprivilege (vgl. *supra*, nrs. 15 tot 19).

Gedurende de laatste jaren overschreden de netto financiële opbrengsten ten belope van de eerste 3 % van het jaargemiddelde van de netto financiële activa systematisch en substantieel de kosten van de NBB. De eerste en belangrijkste reden hiervoor is de evolutie van de bankbiljettenomloop sinds 2002, zoals ingeschreven op de passiefzijde van de balans van de NBB.⁸

Passiefpost 1, die het bedrag van deze biljetten weergeeft, is gestegen van een bedrag van 12,95 miljard euro in 1999, tot een bedrag van 24,88 miljard euro op 31 december 2008. Op een termijn van negen jaar zijn de in omloop zijnde bankbiljetten aldus nagenoeg verdubbeld.

Aangezien het bedrag van de in omloop zijnde bankbiljetten op de passiefzijde van de balans is toegenomen, stelt men correlatief een toename vast van het bedrag van netto rentegevende activa als tegenpost op de actiefzijde van de balans. De netto rentegevende activa worden immers bekomen door de vergoede passiva af te trekken van de rentegevende activa. Hoe groter de omvang van het niet-vergoede passief onder de vorm van bankbiljetten, hoe groter het rentegevend actief waarvoor, in economische termen, er geen verwervingskost is op het passief van de balans van de NBB. Het volume aan netto rentegevende activa waarop de 3 %-regel wordt toegepast is dan ook gevoelig toegenomen gedurende voormelde periode.

⁶ Het dividend van 6 % wordt berekend op het kapitaal en niet op de beschikbare winst, hetgeen wordt bevestigd door art. 31 van de Organieke Wet volgens hetwelk het reservefonds van de bank onder meer is bestemd *“tot aanvulling van de jaarlijkse winsten, tot beloop van een dividend van zes ten honderd van het kapitaal.”*

⁷ *Parl. St. Kamer 2008-2009*, nr. 52-1793/1, 4.

⁸ *Id.*, 5.

Zoals hoger reeds vermeld en in tegenstelling tot hetgeen verzoekers voorhouden, is er wel degelijk een onmiskenbaar verband tussen de stijging van het volume aan bankbiljetten dat door de NBB wordt uitgegeven en het bedrag van haar vergoede netto activa en, hieraan gekoppeld, van inkomsten resulterend uit de uitoefening van het emissierecht. Er anders over oordelen zou een miskennen inhouden van een wezenlijk kenmerk van de uitgegeven bankbiljetten op de balans van een centrale bank, namelijk dat het gaat om een niet-vergoed passief (*supra*, n. 15).

24. De renteverlaging ten gevolge van de geloofwaardige inflatiedoelstelling van het Eurosysteem heeft bovendien ook invloed gehad op de inkomsten die de Staat met toepassing van de « 3 % »-regel genereert.

In de veronderstelling dat in het cijfervoorbeeld van randnummer 21 in gevolge een renteverlaging de netto financiële opbrengsten dalen tot 5, zal de Staat nog slechts 2 ontvangen. Indien tegelijk het volume aan netto rentegevende activa verdubbelt (200), zonder wijziging van de netto financiële opbrengsten (hetgeen een daling van het rendement veronderstelt van 5% naar 2,5%), ontvangt de Staat niets.

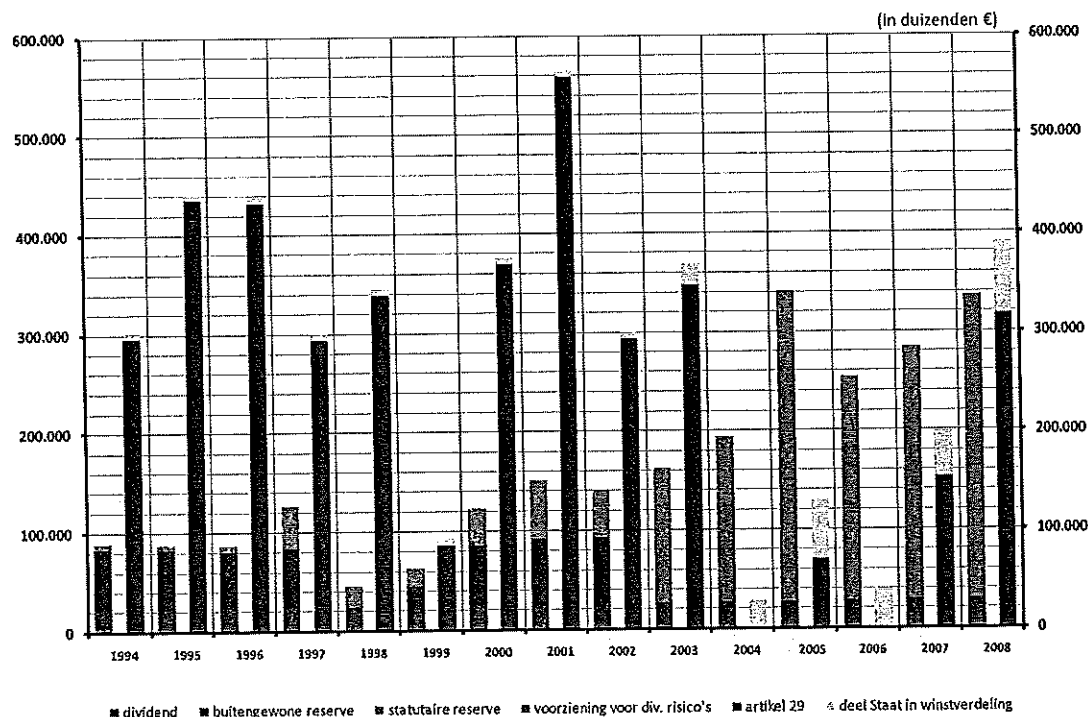
25. Zoals blijkt uit de memorie van toelichting werd het probleem nog geaccentueerd door de invoering van een Staatswaarborg ter dekking van de kredieten verstrekt door de NBB in het kader van haar bijdrage tot de financiële stabiliteit, met toepassing van de wet van 15 oktober 2008 houdende maatregelen ter bevordering van de financiële stabiliteit⁹. De staatswaarborg heeft immers een betekenisvolle impact op de door de NBB te dekken risico's en op het niveau van de reserves die ze moet aanleggen om deze te dekken.

Terwijl voordien, bij de verstrekking van noodhulp (Emergency Liquidity Assistance - ELA), het risico van falen van een ontlenende kredietinstelling uitsluitend bij de NBB lag, wordt dit risico thans gewaarborgd en gedragen door de Staat. Zonder staatsgarantie zou de Bank nog aanzienlijk grotere financiële buffers nodig hebben dan in de huidige situatie. Aldus draagt de staatswaarborg ertoe bij dat het deel van de seigneuriage die de Bank behoudt krachtens de 3%-regel excessief dreigt te worden. De Bank behoudt immers de volle 3% ter dekking van haar kosten, inclusief aanleggen van de nodige reserves en vergoeding van haar kapitaal, ondanks het feit dat zij, dankzij de staatsgarantie, haar behoefte of nood aan buffers inzake financiële stabiliteit (met name voor het dekken van het kredietrisico bij de verstrekking van noodliquiditeiten) ziet afnemen.

26. Volgende grafiek geeft de evolutie weer van de verdeling van de inkomsten van de Bank sinds 1994 :

⁹ *Parl. St.* Kamer 2008-2009, nr. 52-1793/1, 5. Artikel 8 van deze wet vult artikel 9, alinea 2 van de Organieke Wet aan met de volgende bepaling : « De Staat waarborgt de Bank tevens de terugbetaling van ieder krediet verleend in het kader van haar bijdrage tot de stabiliteit van het financiële stelsel, alsook tegen elk verlies veroorzaakt door alle in dit verband noodzakelijke verrichtingen ».

Evolutie van dividend en winstreservering (linkerstaaf)
Evolutie van aandeel van de Staat ingevolge de 3%-regel ("art.29") en in de winstverdeling (rechterstaaf)



Uit deze grafiek blijkt ondubbelzinnig dat sedert het in omloop brengen van eurobiljetten in 2002¹⁰, de door de NBB gereserveerde winsten enkel maar stijgen, ten nadele van het aandeel van de Staat, terwijl het daarentegen veeleer de vergoeding van de Staat zou moeten zijn die dient te worden verhoogd, in het licht van het door de Staat aan de NBB toegekende emissieprivilege.

Deze vaststelling wordt overigens erkend door Deminor International, zoals mag blijken uit een persartikel in L'Echo uit 2007 (zie bijlage 3), waarin het volgende wordt gezegd: "*depuis 2002, les profits nets de la banque ne cessent de gonfler tandis que la part ponctionnée par l'état sur ces profits tend, elle, à baisser fortement*". (vrij vertaald: "*sedert 2002 blijven de netto winsten van de bank stijgen terwijl het deel dat de staat van deze winsten inhoudt de neiging vertoont sterk terug te lopen*"). De boodschap die Deminor in dit persartikel geeft is duidelijk: "*le gouvernement aurait intérêt à agir, et vite*" (vrij vertaald: "*de overheid zou er belang bij hebben in te grijpen, en wel snel*").

27. De 3%-regel was dus niet meer conform aan de oorspronkelijke intentie van de wetgever om een juist onderscheid te maken tussen de inkomsten die aan de Staat moeten worden toebedeeld omdat zij voortvloeien uit de uitoefening van de monopolierechten die aan de NBB worden verleend, en de inkomsten die aan de aandeelhouders van de NBB dienen te worden toegekend als economisch rendement van hun belegging, en te verzekeren dat het surplus van de seigneuriage terugvloeit naar de Staat. Een onevenredig groot deel van de seigneuriage, die - dankzij het verleende emissierecht - als het ware "gratis" voortspruit uit de vraag naar bankbiljetten door de houders ervan die geen vergoeding ontvangen voor het aan de centrale bank

¹⁰ Voor een grafiek waaruit de sterke stijging van de bankbiljetten in omloop sinds 2002 blijkt, wordt verwezen naar randnr. 37.

verstrekke kosteloos passief, dreigde ten onrechte toe te vallen aan de Bank, ten nadele van de Staat in zijn hoedanigheid van vertegenwoordiger van de collectiviteit van de burgers. Om deze reden nam de wetgever de bestreden wet aan.

In de bestreden wet wordt de 3%-regel afgeschaft en wordt hij vervangen door een nieuwe financiële verdeelsleutel die de initiële en ongewijzigde intentie van de wetgever beter beoogt te vertalen, rekening houdend met de hoger beschreven gewijzigde economische omstandigheden. Daarbij wenste de wetgever ook rekening te houden met de noodzaak om de financiële soliditeit van de centrale bank veilig te stellen en om haar opdrachten van algemeen belang adequaat te financieren.

Artikel 29 van de Organieke Wet (3%-regel) wordt dan ook afgeschaft en artikel 32 van de Organieke Wet wordt vervangen door een verdeelsleutel die als volgt kan worden samengevat:

- zoals in het oude systeem wordt een eerste dividend van 6% van het kapitaal toegekend aan de aandeelhouders (hierin begrepen de Staat als aandeelhouder);
- van het excedent (zogenaamde "*eerste overschot*") wordt een bedrag, voorgesteld door het Directiecomité en vastgesteld door de Regentenraad in alle onafhankelijkheid, toegekend aan het reservefonds, waarvan de aanwending krachtens de eerste alinea van art. 31 Organieke Wet is beperkt "*tot herstel van de verliezen op het maatschappelijk kapitaal*" en "*tot aanvulling van de jaarlijkse winsten, tot beloop van een dividend van 6% van het kapitaal*", of aan de beschikbare reserve, die tevens kan worden aangewend voor het uitkeren van een tweede dividend en, bovendien, onttrokken is aan de tweede alinea van art. 31 Organieke Wet die bepaalt dat, "*bij het verstrijken van het emissierecht, één vijfde van het reservefonds de Staat prioriteitshalve ten deel valt*";
- van het overschot (zogenaamde "*tweede overschot*") wordt aan de aandeelhouders een tweede dividend toegekend, vastgesteld door de Regentenraad, ten belope van minimaal 50% van de netto-opbrengst van de activa die de tegenpost vormen van het reservefonds en de beschikbare reserve;
- het saldo wordt toegekend aan de Staat; het is vrijgesteld van de vennootschapsbelasting.¹¹ De Staat komt aldus slechts in laatste orde op om zijn deel van de inkomsten van de Bank te innen, in zijn hoedanigheid van soevereine Staat die een emissierecht verleent.

28. Aangezien het verdelingsmechanisme van de inkomsten van de NBB wordt beheerst door de Organieke Wet, werd dit mechanisme gewijzigd bij wet. De statuten van de Bank werden hiermee in overeenstemming gebracht door de Regentenraad, overeenkomstig artikel 36 van de Organieke Wet.

¹¹ De vrijstelling van vennootschapsbelasting wordt juist verklaard door het feit dat het aan de Staat krachtens artikel 32.4 toekomende bedrag geen dividend is maar de tegenprestatie van de toekenning van het emissievoorrecht (zie Memorie van Toelichting, p. 11). Onder het vorige regime maakte noch het aandeel van de Staat boven de 3 %, noch het vijfde deel van de winsten waarop de Staat recht had deel uit van de belastbare basis.

III Ten aanzien van de ontvankelijkheid van het beroep tot vernietiging

29. Volgens verzoekers vloeit hun belang tot instelling van onderhavige vordering voort uit hun hoedanigheid van aandeelhouders van de NBB. Om die reden zou de bestreden wet hun belangen schaden.

Verzoekers laten evenwel na om hun hoedanigheid van aandeelhouder van de NBB aan te tonen. Het annulatieberoep is dan ook onontvankelijk bij gebrek aan belang.

29bis. Eerste verzoekster beroept zich voor haar belang op een beslissing van haar raad van bestuur "ter bescherming zowel van de eigen rechten als van de rechten van haar klanten-aandeelhouders". Eerste verzoekster laat evenwel na om haar hoedanigheid van aandeelhoudster van de NBB aan te tonen. Zij laat eveneens na om aan te tonen dat haar "klanten-aandeelhouders" aandeelhouder zijn van de NBB. Zij getuigt aldus niet van het rechtens vereiste belang. Haar belang onderscheidt zich immers niet van het belang dat iedere persoon erbij heeft om de grondwettigheid van wetgeving geëerbiedigd te zien. Een *actio popularis* druist in tegen de regel dat de verzoeker in zijn individuele situatie moet worden geraakt¹².

De Ministerraad weerlegt dan ook slechts in ondergeschikte orde de aangevoerde middelen.

IV Ten aanzien van de middelen

A Ten aanzien van het eerste en het derde onderdeel van het eerste middel

1. Samenvatting van het middel

30. Het eerste middel is afgeleid uit de beweerde schending door de bestreden Wet van het grondwettelijk gelijkheidsbeginsel, al dan niet in samenhang met artikel 4 van de richtlijn 2007/36 van 11 juli 2007 betreffende de uitoefening van bepaalde rechten van aandeelhouders in beursgenoteerde vennootschappen ("richtlijn rechten van aandeelhouders"), met het rechtszekerheidsbeginsel en/of het vertrouwensbeginsel, evenals met het beginsel van de niet-retroactiviteit van de wet.

31. In een eerste onderdeel voeren verzoekers aan dat de Wet een « *volledige omwenteling van de verdelings- en reserveringsregels* » van de opbrengsten van de NBB voor gevolg zou hebben die « *de facto [leidt] tot een onteigening van de aandeelhouders* » ten voordele van de Staat. Hierdoor zou in strijd met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet en met artikel 4 van de Richtlijn rechten van aandeelhouders, een onrechtmatig verschil in behandeling worden ingesteld tussen de Staat als aandeelhouder en de andere aandeelhouders (Verzoekschrift, nrs. 42 tot 50).

Volgens verzoekers zou de verantwoording door de wetgever van de nieuwe regeling « *zonder enige grond* » zijn (verzoekschrift, nr. 45), omdat (i) er geen enkele objectieve reden zou worden aangebracht die de verhoging zou legitimeren van de vergoeding die aan de Staat toekomt als

¹² Zie o.m. GrwH nr. 48/92, 18 juni 1992; nr. 110/99, 14 oktober 1999, nr. 23/2006, 15 februari 2006.

tegenprestatie van het (thans niet meer bestaande) emissieprivilege (verzoekschrift, nr. 46), (ii) de Staat slechts aanspraak zou kunnen maken op de winsten van de NBB in zijn hoedanigheid van aandeelhouder, zoals alle andere aandeelhouders van de Bank (verzoekschrift, nr. 46), en (iii) de NBB haar emissierecht verloren zou hebben (verzoekschrift, nr. 46). Meer in het algemeen zouden de verklaringen door de wetgever voor de beweerdte ongelijke behandeling ongegrond zijn (verzoekschrift, nr. 47).

In ondergeschikte orde doen verzoekers gelden dat zelfs in de veronderstelling dat de omstandigheden die door de wetgever worden ingeroepen (verhoging van het aantal in omloop zijnde eurobiljetten en toekenning van de staatswaarborg) toch zouden geleid hebben tot een abnormale stijging van de opbrengsten van de Bank, deze omstandigheden nog steeds niet kunnen gelden als rechtvaardiging voor « *de ongelijke behandeling van de Staat ten opzichte van de andere aandeelhouders* » nu (i) het onder het oude stelsel mogelijk was om een hoger dividend uit te keren aan de aandeelhouders (verzoekschrift, nr. 48), en (ii) er geen redelijk verband van evenredigheid zou bestaan tussen het aangewende middel en het nagestreefde doel. Er zou sprake zijn van een feitelijke nationalisering van de winsten, met mutualisering van de risico's, en dit ten laste van de aandeelhouders maar ten voordele van de Staat (verzoekschrift, nr. 49).

Verzoekers houden ten slotte voor (i) dat de Wet door de eenzijdige wijziging van regels die meer dan vijftig jaar lang werden toegepast, zou « *[indruisen] tegen het rechtszekerheidsbeginsel en het vertrouwensbeginsel* » en (ii) dat « *de bestreden wet afbreuk doet aan legitieme verwachtingen van de aandeelhouders van de bank (nl. de handhaving van de toepassing van de verdelingsregels die meer dan vijftig jaar lang werden toegepast)* », en dit des te meer nu de wet retroactieve werking zou hebben (verzoekschrift, nr. 50).

32. In het derde onderdeel van het eerste middel voeren verzoekers aan dat de Wet retroactieve werking zou hebben nu zij in werking treedt met ingang van 1 januari 2009, wat strijdig zou zijn met het algemeen beginsel van de niet-retroactiviteit van de wet (verzoekschrift, nr. 55).

2. Weerlegging van het eerste onderdeel van het eerste middel

33. Het postulaat waarop het eerste onderdeel van het eerste middel steunt, namelijk dat de Wet een ongerechtvaardigd verschil in behandeling zou instellen tussen de Staat-aandeelhouder en de overige aandeelhouders, is fundamenteel onjuist. Het nieuwe stelsel van de verdeling van de inkomsten dat door de bestreden wet wordt ingevoerd, betreft niet de verhoudingen tussen de NBB als juridische entiteit die de vorm van naamloze vennootschap heeft aangenomen, de private aandeelhouders en de Staat als aandeelhouder, maar wel de verhoudingen tussen de NBB als centrale bank van België, lid van het Europees Stelsel van Centrale Banken, en de Belgische Staat die haar het emissierecht heeft toegekend.

Zoals hierboven uiteengezet (*supra*, nrs. 15 tot 19) is het immers geenszins in zijn hoedanigheid van aandeelhouder van de NBB, maar omdat de Belgische Staat in de uitoefening van zijn soevereiniteitsprerogatieven aan de NBB het recht heeft toegekend van de uitgifte van bankbiljetten als wettelijk betaalmiddel, dat de Belgische Staat gerechtigd is het surplus van de inkomsten na dekking van de kosten (inclusief aanleggen van reserves en vergoeding van haar

kapitaal) van de NBB te ontvangen.¹³ Historisch werd deze vergoeding overigens ook reeds aan de Staat toegekend toen deze laatste nog geen aandeelhouder was van de Bank (*supra*, nr.17). De categorieën van personen waartussen verzoekers een ongerechtvaardigd verschil in behandeling aanklagen, zijn dus niet-vergelijkbaar.

34. Inzoverre verzoekers zich beklagen over een ongerechtvaardigd verschil in behandeling tussen de Staat-aandeelhouder en de overige aandeelhouders, doet de Ministerraad opmerken dat de bestreden wet geen enkel verschil in behandeling creëert tussen verschillende categorieën van aandeelhouders. Er is dan ook in dit opzicht geen sprake van een schending van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet.

Uit wat voorafgaat volgt eveneens dat de verwijzingen van verzoekers naar het beginsel van de gelijke behandeling van aandeelhouders, zoals vervat in artikel 4 van de richtlijn rechten van aandeelhouders, elke pertinentie ontberen, voor zover dit beginsel al de draagwijdte zou hebben die verzoekers hieraan geven¹⁴ (*quod non*), en voor zover Uw Hof al gerechtigd zou zijn om de conformiteit te controleren van zulke wettelijke bepaling met dit beginsel.

De Ministerraad doet in dit verband ook opmerken dat verzoekers een onterecht grote draagwijdte toeschrijven aan artikel 4 van de statuten van de NBB. Dit artikel heeft geen andere draagwijdte dan uit te drukken dat er geen categorieën van aandelen zijn en dat alle aandelen bijgevolg recht geven op een gelijk deel in de winst (*infra*, nr. 59).

35. In tegenstelling tot wat verzoekers herhaaldelijk beklemtonen, is de bewering onjuist dat de NBB haar emissierecht zou hebben verloren als gevolg van haar integratie in het Europese Stelsel van Centrale Banken.

Zulke bewering miskent artikel 31, alinea 2, van de Organieke Wet zoals geïnterpreteerd door artikel 141, § 9 van de wet van 2 augustus 2002 betreffende het toezicht op de financiële sector en de financiële diensten. Dergelijke opvatting werd definitief afgewezen door Uw Hof in het arrest van 10 december 2003 (*supra*, nr. 4) in zeer duidelijke bewoordingen die geen enkele ruimte laten voor twijfel: « in tegenstelling tot wat de verzoekers beweren, (herstelt) de bestreden bepaling dus niet het emissierecht van de N.B.B. met terugwerkende kracht (...). Zij bevestigt slechts het bestaan van dat emissierecht binnen het E.S.C.B., zoals dat is vastgelegd door het primair E.G.-recht, zoals meermaals bevestigd werd door de Europese monetaire autoriteiten, en zoals dat reeds was begrepen in de wet van 22 februari 1998 tot vaststelling van het organiek statuut van de Nationale Bank van België » (overweging B.8.7.1; onderlijning toegevoegd).

36. In tegenstelling tot wat verzoekers beweren kan evenmin worden staande gehouden dat de nieuwe wet « *een volledige omwenteling van de verdelings- en reserveringsregels* » met zich zou meebrengen, noch dat ze een « *onteigening* » van de private aandeelhouders van de NBB zou impliceren.

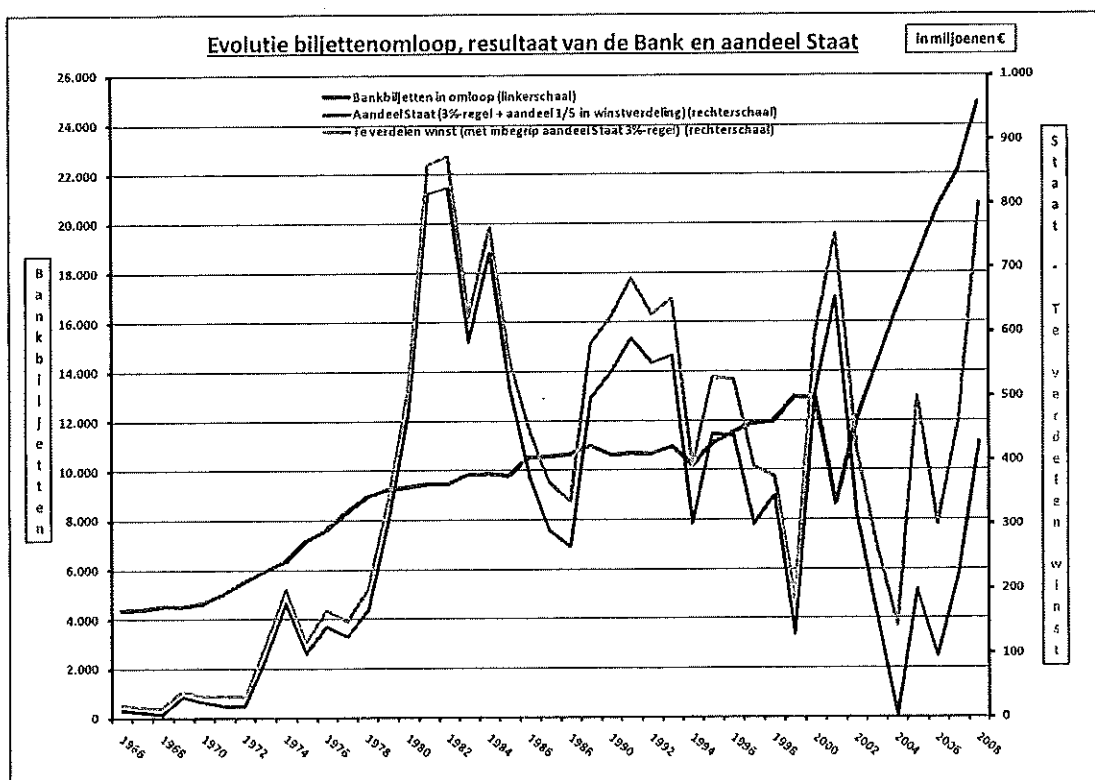
¹³ *Parl. St.* Kamer 2008-2009, nr. 52-1793/1, 6.

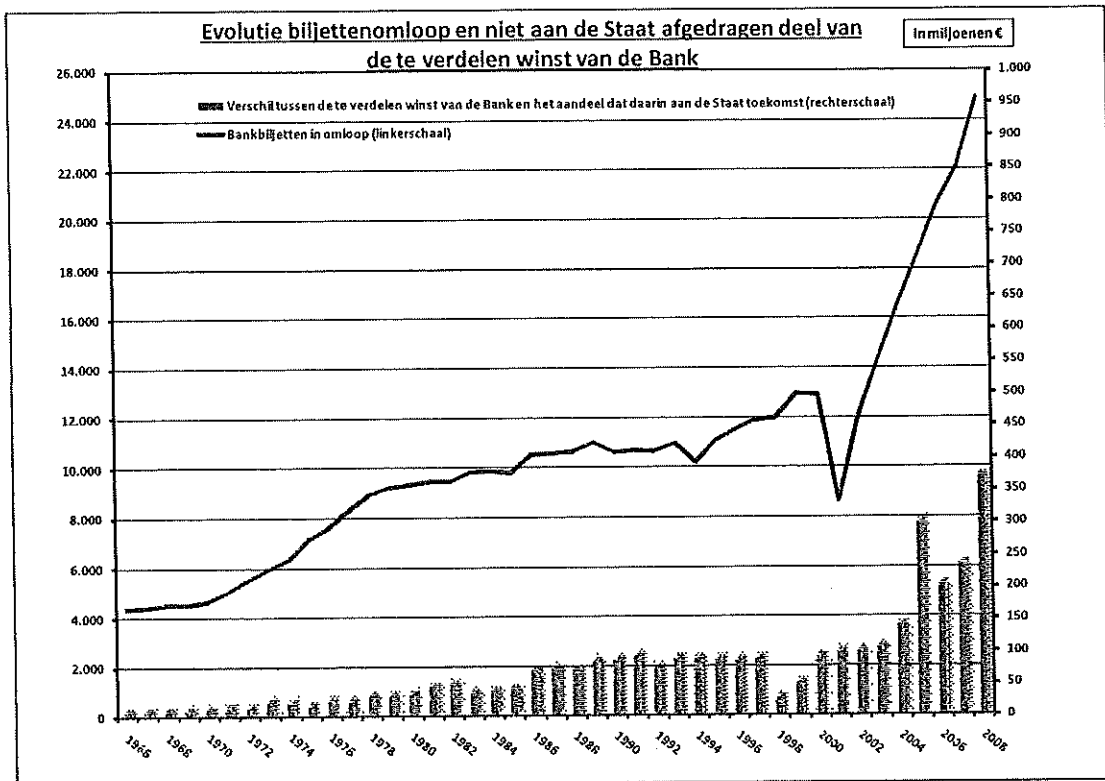
¹⁴ Het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen heeft in zijn arrest van 15 oktober 2009 in antwoord op een prejudiciële vraag gesteld door het Hof van cassatie van Luxemburg, de afwezigheid vastgesteld, in het gemeenschapsrecht, van een algemeen beginsel van de gelijke behandeling van aandeelhouders (EHvJ, zaak C-101/08, arrest van 15 oktober 2009, zie specifiek § 52).

De regels van verdeling van de inkomsten van de NBB, in het bijzonder de zogenaamde « 3 % »-regel, hebben steeds als roeping gehad om aan de Staat te garanderen dat het overschot van de inkomsten van de NBB in verhouding tot haar kosten (inclusief aanleggen van reserves en vergoeden van het kapitaal), aan de Staat toekomt nu deze inkomsten afkomstig zijn uit de uitoefening van het emissie-monopolie dat door de Staat aan de NBB werd toegekend.

Door de opheffing van de « 3 % »-regel en de toekenning van het saldo van de winsten van de Bank aan de Staat na de reservevorming en de vergoeding van de aandeelhouders, doet de Wet in niets afbreuk aan het principe zelf van de verdeling van de inkomsten van de NBB tussen, enerzijds, de soevereine Staat en, anderzijds, de aandeelhouders van de NBB. De Wet past enkel de modaliteiten aan voor de toepassing van dit principe ten einde rekening te houden met de evolutie van de inkomsten van de NBB.

37. De volgende grafieken hernemen de evolutie sinds 1966 van enerzijds de bankbiljetten in omloop, en anderzijds de te verdelen winst van de Bank en het aandeel van de Staat in die winst (3%-regel plus bevoorrecht winstdeel ten belope van 20%). De eerste grafiek geeft de nominale bedragen weer van die drie factoren, terwijl de tweede het verschil weergeeft tussen de te verdelen winst en het aandeel van de Staat (3%-regel plus bevoorrecht winstdeel ten belope van 20%). Dat verschil is gelijk aan het bedrag waarover de Bank beschikt voor reservering en dividenduitkering.





38. Uit deze grafieken blijkt in het bijzonder dat, van 1966 tot 2002, een zeer groot aandeel van de inkomsten van de Bank werden toegekend aan de Staat, waarbij de Bank, gedurende deze periode, slechts een klein deel van deze inkomsten aanhield om haar reserves aan te vullen en haar kapitaal te vergoeden – dit, overeenkomstig de hierboven uiteengezette regels van de verdeling van de inkomsten van een centrale bank (*supra*, nr. 15 e.v.). Deze grafieken tonen anderzijds aan dat, sinds 2002, het aandeel van de Staat in de inkomsten van de NBB is afgenomen en dat, correlatief hiermee, het aandeel is verhoogd van de inkomsten die ter beschikking van de NBB blijven voor reservering of dividenduitkering.

De vergelijking tussen de verdeling van de inkomsten van het jaar 1976 met de verdeling van de inkomsten van het jaar 2006 illustreert concreet dit fenomeen : het aan de Staat toegekende bedrag is voor beide jaren quasi-identiek (rode curve van de eerste grafiek) terwijl de inkomsten die ter beschikking van de NBB bleven in 2006 EUR 200 miljoen bedroegen, tegenover nauwelijks ongeveer 25 miljoen in 1976 (staafdiagram tweede grafiek).

Dit fenomeen wordt eveneens geïllustreerd door de grafiek met betrekking tot de evolutie van de verdeling van de inkomsten van de NBB tussen de Staat en de aandeelhouders in toepassing van de oude artikelen 29 en 32 van de Organieke Wet (zie *supra*, nr. 26). Hieruit blijkt inderdaad dat het gereserveerde bedrag sinds 2002 aanzienlijk is toegenomen ten opzichte van de voorafgaande jaren.

39. Het beginsel van de verdeling van de inkomsten van de NBB zoals vervat in het nieuwe artikel 32 van de Wet is, zoals trouwens ook de oude artikelen 29 en 32, evenredig met het doel om te verzekeren dat het surplus van de seigneuriage, afkomstig van het door de Belgische Staat

aan de NBB verleende emissieprivilege, terugvloeit naar de Staat als vertegenwoordiger van de collectiviteit van de burgers..

Bij de beoordeling van de evenredigheidseis moet overigens in aanmerking worden genomen dat, volgens het nieuwe artikel 32, de Staat zijn vergoeding voor het privilege dat hij aan de NBB als centrale bank heeft toegekend, slechts ontvangt als laatste, met name na reservering en na de vergoeding van het kapitaal. De Staat ontvangt aldus zijn aandeel in de winsten van de NBB slechts als, en in de mate dat de NBB winsten heeft gerealiseerd, enerzijds, en deze winsten voldoende hoog zijn om de reserves van de Bank aan te vullen ter dekking van haar toekomstige risico's en om haar aandeelhouders te vergoeden, anderzijds.

Aan de evenredigheidseis is ook voldaan nu (i) de Wet het minimaal aan de aandeelhouders uit te keren bedrag bepaalt volgens een relevant criterium dat gebaseerd is op de opbrengst van de tegenpost van de vooraf gereserveerde winsten¹⁵, zonder enig plafond, en (ii) dit minimum dividend aan de aandeelhouders wordt toegekend voorafgaandelijk aan de vaststelling van het deel dat toevalt aan de Staat. Deze laatste heeft dus geen enkele garantie betreffende het bedrag van het aan hem toekomende saldo.

Ten overvloede is aan de evenredigheidseis voldaan omdat over het bedrag van de gereserveerde winsten wordt beslist, in alle onafhankelijkheid, door de Regentenraad die de Belgische socio-economische wereld vertegenwoordigt. De financiële onafhankelijkheid van de NBB is aldus beter gewaarborgd omdat ze voortaan, in alle onafhankelijkheid en bij voorrang, vóór elke toekenning aan de Staat, kan beslissen over het deel van de winst dat moet worden gereserveerd.

De Regentenraad heeft in haar mededeling van 22 juli 2009 over haar nieuw reserverings- en dividendbeleid, aangegeven dat het gereserveerde deel van de winsten voortaan zal worden toegevoegd aan de beschikbare reserve. De Staat beschikt over geen enkel bijzonder voorrecht op die reserve, terwijl in het vorige systeem de gereserveerde winsten werden gestort in het reservefonds waarvan een vijfde krachtens artikel 31 van de statuten bij voorrang toekomt aan de Staat.

Bovendien is er een duidelijk verband tussen, enerzijds, de vroegere uitzondering op de 3%-regel zoals voorzien in de voorlaatste alinea van het opgeheven artikel 29 van de Organieke Wet en, anderzijds, het criterium in de bestreden wet voor de bepaling van de ondergrens van het tweede dividend van de aandeelhouders : beiden zijn gerelateerd aan de netto-opbrengst van de activa die de tegenpost vormen van het reservefonds en de andere reserves. De aandeelhouders worden dus hoegenaamd niet beroofd van het provenu van hun belegging. Weliswaar kan een deel ervan zowel in de oude als in de nieuwe regeling, worden gereserveerd, maar die reserves worden niet ontnomen aan de aandeelhouders. Hierdoor groeit, integendeel, de rendementsbasis voor het in de toekomst uit te keren dividend aan.

De bestreden wet vertoont bijgevolg ten overstaan van de oude wet duidelijk eenheid van doelstelling en continuïteit wat betreft het onderscheid tussen de vergoeding van het emissie-

¹⁵ Het kapitaal is reeds vergoed met een eerste dividend ten belope van 6%.

privilege en de vergoeding van de kapitaalinbreng. Van een radicale breuk waarvan verzoekers gewagen is bijgevolg geen sprake.

40. In antwoord op hetgeen verzoekers in hun verzoekschrift opmerken, moet worden vastgesteld dat de basis van de berekening van het minimumdividend jaar na jaar zal stijgen op maat van de stijging van de reserves van de Bank. In haar mededeling van 22 juli 2009 betreffende het nieuwe reserverings- en dividendbeleid, heeft de Regentenraad aangekondigd dat haar beleid erin bestaat om elk jaar 25 % van de verwezenlijkte winst te reserveren. Het betreft hier bovendien een minimumdrempel, en de wet voorziet in geen enkel plafond voor het dividend dat aan de aandeelhouders toekomt.

Het grootste deel van de gereserveerde winst komt overigens voort uit andere opbrengsten dan opbrengsten van de zogenaamde statutaire beleggingen (de tegenpost van het kapitaal en de gereserveerde winsten). Via de historische en toekomstige reserveringen worden de reserves grotendeels gespijsd met andere opbrengsten dan de opbrengsten van de statutaire beleggingen.

Daarenboven heeft de Regentenraad, naar aanleiding van de wet van 3 april 2009, beslist om de algemene voorzieningen van de NBB (waarvan de opbrengsten onder het vroegere regime werden verdeeld overeenkomstig de 3%-regel) over te dragen naar de beschikbare reserve. De portefeuille met de statutaire beleggingen werd aldus verhoogd met 953,6 miljoen euro, hetgeen uiteraard een positieve impact heeft op het uit te keren dividend.

41. De cijfers tonen aan dat de Wet niet tot gevolg heeft dat de private aandeelhouders van de NBB worden "onteigend" (infra, nr. 55 e.v.), om een door verzoekers veelvuldig gebruikte uitdrukking te gebruiken.

Volgens de vooruitzichten zoals bekendgemaakt op de internetsite van de NBB, zou de nieuwe verdelingswijze van de winst zich voor het boekjaar 2009 moeten vertalen in een stijging van het aan de aandeelhouders uitgekeerde netto dividend, wat meer bepaald zou resulteren in een netto dividend tussen 85,5 en 98,6 euro per aandeel, te vergelijken met een netto dividend van 56,25 euro uitgekeerd voor het boekjaar 2008 en van 54 euro voor het boekjaar 2007 (cfr. Persmededeling van de NBB van 9 november 2009).

42. De simulatie die verzoekers vermelden in hun verzoekschrift tot vernietiging op basis van de cijfers op 31 december 2008, doet geen afbreuk aan de hierboven (*supra*, nr. 39) aangehaalde argumentatie dat de verdeling van de inkomsten van de NBB zoals vervat in het nieuwe artikel 32 van de Organieke Wet, evenredig is met het beoogde doel.

Uit de aangehaalde cijfers blijkt duidelijk dat de nieuwe wet niet tot gevolg heeft dat het dividend van de aandeelhouders van de NBB wordt verminderd ten voordele van de Staat, wel integendeel.

Bovendien onderschatten verzoekers met de aangehaalde simulatie nog aanzienlijk de te verwachten stijging van het toekomstige dividend aangezien zij geen rekening houden met de toename van de statutaire beleggingen met bijna 1 miljard euro (*supra*, nr. 40, *in fine*), dit is een stijging met ongeveer één derde.

Het feit dat de Staat, in de mate dat hij nog een saldo ontvangt na winstreservering en vergoeding van de aandeelhouders, “*veel meer ontvangt in zijn hoedanigheid van de verlener van het (...) emissieprivilege dan in zijn hoedanigheid van aandeelhouder*” (verzoekschrift tot vernietiging, nr. 34 *in fine*) is volkomen legitiem, perfect gerechtvaardigd gelet op het voor een centrale bank wezenlijke onderscheid tussen haar emissieprivilege en haar kapitaal, en het uitdrukkelijke doel van de Wet.

43. De nieuwe regeling garandeert niet alleen dat de financiële belangen van de instelling zelf, haar aandeelhouders en de soevereine Staat op een evenwichtige wijze in rekening worden gebracht. De nieuwe modaliteiten garanderen bovendien een grotere transparantie, zoals de Europese Centrale Bank onderstreept in haar advies over het voorontwerp van wet¹⁶: « *Globaal verwelkomt de ECB het wetsontwerp, aangezien het de regels inzake de verdeling van inkomsten van de NBB verduidelijkt en het de organen van de NBB de nodige discretie verleent bij de toewijzing van de winst* ».

44. De Wet brengt het mechanisme van de verdeling van de inkomsten van de NBB op één lijn met dat van de andere centrale banken. Ook hieruit blijkt de legitimiteit van de nieuwe regeling, evenals haar adequaatheid en evenredigheid ten opzichte van het nagestreefde doel. Uit de talrijke voorbeelden kan men de volgende citeren:

(i) Artikel 31 van de statuten van de organieke wet van de Centrale Bank van Luxemburg :

« Le bénéfice dégagé par la Banque centrale, tel qu'il résulte des comptes approuvés à la fin de l'exercice financier, et après apurement de tout report de pertes d'exercices antérieurs, s'il y a lieu est versé au Trésor. Au moment où il est appelé à accorder la décharge aux organes de la Banque centrale, le Gouvernement en Conseil peut décider, sur base d'une proposition motivée de la Banque centrale, d'affecter tout ou partie du bénéfice au fond de réserve de la Banque ».

(vrije vertaling : De door de centrale Bank gemaakte winst, zoals deze voortvloeit uit de op het einde van het financiële boekjaar goedgekeurde jaarrekening wordt aan de Schatkist gestort, na aanzuivering van de uit vorige boekjaren overgedragen verliezen. Ter gelegenheid van de vraag om kwijting te verlenen aan de organen van de centrale Bank, kan de Regering in raad beslissen, op basis van een gemotiveerd voorstel van de centrale Bank, om het geheel of een deel van de winst te bestemmen aan het reservefonds van de Bank).

(ii) Artikel 27 van de organieke wet van de centrale Bank van Duitsland (« Gesetz über die Deutsche Bundesbank ») :

« Gewinnverteilung

Der Reingewinn ist in nachstehender Reihenfolge zu verwenden:

¹⁶ Toepassing van artikel 105, § 4 van het E.G.-Verdrag en van artikel 2, § 1, derde streepje van de beslissing 98/415/CE van de Raad van 29 juni 1998 met betrekking tot de raadpleging van de Europese Centrale Bank door de nationale overheden.

1. zwanzig vom Hundert des Gewinns, jedoch mindestens zweihundertundfünfzig Millionen Euro, sind einer gesetzlichen Rücklage, soweit sie den Betrag von 2,5 Milliarden Euro unterschreitet, bis zu ihrer Auffüllung zuzuführen; die gesetzliche Rücklage darf nur zum Ausgleich von Wertminderungen und zur Deckung anderer Verluste verwendet werden;

2. der Restbetrag ist an den Bund abzuführen. »

(vrije vertaling : Winstverdeling

De netto winst zal in de volgende volgorde worden uitgekeerd :

1.- 20 % van de winst, maar ten minste 250 miljoen euro, zal worden overgedragen naar de statutaire reserves tot deze gelijk zijn aan 2,5 miljard euro; de statutaire reserves mogen enkel worden gebruikt om waardedalingen te compenseren en andere verliezen te dekken;

2.- het saldo zal worden uitbetaald aan de Bondsrepubliek).

45. Het beginsel dat het surplus van de inkomsten van de NBB terugvloeit naar de Staat ter vergoeding van het emissieprivilege dat aan de centrale bank werd toegekend, geldt ook voor andere centrale banken die onder hun aandeelhouders private aandeelhouders tellen, zoals de centrale bank van Italië, en voor de centrale banken die, zoals de NBB, beursgenoteerd zijn, zoals de centrale banken van Zwitserland en Griekenland:

(i) Artikel 39 van de statuten van de centrale Bank van Italië:

« The Board of Directors shall determine the allocation to be made to the ordinary reserve, in an amount up to 20% of the net profit for the year. Shareholders shall be paid a dividend not exceeding 6% of the capital.

The balance, on a proposal from the Board of Directors, may be used to establish special provisions and extraordinary reserves by setting aside up to 20% of the total net profit and to pay an additional amount not exceeding 4% of the capital to the shareholders as a supplement to the dividend. The remaining sum shall be transferred to the State.

The ordinary reserve, if reduced to offset losses or for any other reason, must, except as provided for in Article 40, be reconstituted entirely as soon as possible. »

(vrije vertaling: De Raad van Bestuur zal beslissen over de toekenningen aan de gewone reserve, binnen een bedrag tot 20 % van de netto winst van het jaar. Aan de aandeelhouders zal een dividend worden betaald dat niet hoger zal liggen dan 6 % van het kapitaal.

Het saldo mag, op voorstel van de Raad van Bestuur, worden aangewend om bijzondere provisies en buitengewone reserves aan te leggen door tot 20 % van de totale netto winst opzij te houden en om een bijkomend bedrag van niet hoger dan 4 % van het kapitaal uit te

keren aan de aandeelhouders als een aanvulling op het dividend. Het overblijvende bedrag zal worden overgedragen aan de Staat.

De gewone reserve, indien verminderd om verliezen te compenseren of om enige andere reden, dient, behalve zoals aangegeven in artikel 40, zo snel als mogelijk volledig te worden hersteld).

(ii) Artikel 31 van de organieke wet van de centrale bank van Zwitserland voorziet dat een dividend, dat niet hoger mag zijn dan 6 % van het bedrag van het kapitaal, aan de aandeelhouders wordt betaald, waarbij het saldo van de winsten, na betaling van dit dividend, toekomt aan de Zwitserse Confederatie en aan de kantons.

(iii) Artikel 71 van de statuten van de centrale bank van Griekenland voorziet dat na betaling van een dividend gelijk aan 12 % van het kapitaal, het saldo van de netto winsten voor de helft wordt gereserveerd tot op het moment waarop de reserve een bedrag bereikt gelijk aan het kapitaal, en, voor de helft wordt betaald aan de regering. Dezelfde bepaling voorziet in de mogelijkheid om een tweede dividend te betalen aan de aandeelhouders wanneer de reserve het bedrag van het kapitaal heeft bereikt en bijgevolg niet meer moet worden aangevuld, waarbij wordt bevestigd dat in geen geval het totaalbedrag van het aan de aandeelhouders betaalde dividend hoger mag zijn dan 12 % van de netto winsten.

46. Volgens de verzoekende partijen zou de doelstelling van de wetgever (door hen verkeerdelijk begrepen en/of voorgesteld als "meer middelen naar de Staat doen vloeien") ook kunnen worden bereikt op een minder belastende wijze, namelijk door een hoger dividend uit te keren aan alle aandeelhouders (verzoekschrift, nr. 48).

Zoals hierboven werd aangetoond en zoals duidelijk blijkt uit de Memorie van toelichting bij de Wet, is de doelstelling van de wetgever de modaliteiten van de verdeling van de inkomsten tussen de NBB en de soevereine Staat aan te passen ten einde te verzekeren dat het surplus van de seigneuriage terugvloeit naar de soevereine Staat (*"het gaat er dus om, en slechts om, de Staat verlener, en dus de collectiviteit van burgers die hij vertegenwoordigt, de correcte vergoeding te verzekeren voor het zo aan de centrale bank verleende privilege, waarvan de uitoefening specifieke inkomsten genereert, seigneuriage genaamd"*¹⁷), hetgeen, tengevolge van gewijzigde omstandigheden, dreigde niet langer het geval te zijn. De wetgever beoogt, met andere woorden, te vermijden dat een onevenredig groot deel van de seigneuriage (meer dan hetgeen de NBB nodig heeft om haar kosten, inclusief aanleggen van reserves en vergoeden van het kapitaal, te dekken) toevalt aan de NBB (en haar aandeelhouders). Deze doelstelling kan uiteraard manifest niet worden bereikt door een hoger dividend uit te keren aan alle aandeelhouders.

Dit zou frontaal indruisen tegen dit doel en zou, zoals reeds werd aangetoond (*supra*, nr.18), een ontoelaatbare « beroving » met zich meebrengen van de Natie ten voordele van private investeerders, van welke nationaliteit ook, die over de middelen beschikken om aandelen te kopen van de centrale bank.

¹⁷ Parl. St. Kamer, 2008-2009, 52-1793/001 blz. 6.

47. Wat het beroep betreft van verzoekers op het beginsel van de rechtszekerheid, volgt uit vaste rechtspraak van Uw Hof dat het niet bevoegd is om rechtstreeks toezicht uit te oefenen op de overeenstemming van wettelijke normen met algemene rechtsbeginselen (GrwH, arrest nr. 11/98 van 11 februari 1998; GrwH, arrest nr. 169/2006 van 8 november 2006; GrwH, arrest nr. 2/2008 van 17 januari 2008, GrwH, arrest nr. 98/2009 van 10 juni 2009).

Geen enkele bepaling machtigt Uw Hof om een norm te vernietigen om de enkele reden dat deze norm strijdig zou zijn met het algemeen beginsel van de rechtszekerheid (GrwH, arrest nr. 24/96 van 27 maart 1996; GrwH, arrest nr. 100/2003 van 17 juli 2003; GrwH, arrest nr. 169/2006 van 8 november 2006; GrwH, arrest nr. 64/2008 van 17 april 2008), nu dit principe niet behoort tot de toetsingsnormen waarvan Uw Hof de naleving moet verzekeren (GrwH, arrest nr. 24/96 van 27 maart 1996; GrwH, arrest nr. 11/98 van 11 februari 1998).

De omstandigheid dat een norm rechtsonzekerheid kan teweegbrengen, kan evenwel in overweging worden genomen indien zij van die aard is dat zij een verschil in behandeling kan teweegbrengen dat onbestaanbaar is met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet. Uit vaste rechtspraak van Uw Hof volgt echter evenzeer dat, op straffe van het onmogelijk worden van elke wetswijziging, de opeenvolging in de tijd van een wettelijke regeling door een nieuwe wettelijke regeling geen schending inhoudt van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet om de enkele reden dat zij de toepassingsvoorwaarden van de oude wetgeving zou wijzigen, en dat zij de berekeningen in de war zou sturen van diegenen die op de vroegere situatie zijn voortgegaan (GrwH, arrest nr. 169/2006 van 8 november 2006).

48. In ondergeschikte orde is het ten onrechte dat de verzoekende partijen voorhouden dat de Wet het beginsel van rechtszekerheid zou schenden. Zoals hierboven reeds werd aangetoond (*supra*, nrs. 21 tot 28 en 36 tot 39), is veeleer sprake van een continuïteit van het beginsel van de verdeling van de inkomsten van de NBB (verzekeren dat het surplus van de seigneuriage-inkomsten ten overstaan van de kosten, inclusief aanleggen van reserves en vergoeden van haar kapitaal, terugvloeit naar de soevereine Staat) en wordt op geen enkele manier afbreuk gedaan aan de beweerde « *wettige verwachtingen* » van de verzoekende partijen.

3. Weerlegging van het derde onderdeel van het eerste middel

49. In zoverre het beginsel van niet-retroactiviteit waarop het derde onderdeel van het eerste middel gebaseerd is, volgt uit het algemeen rechtsbeginsel van de rechtszekerheid, stuit het derde onderdeel van het middel op hetzelfde bezwaar als hierboven werd opgeworpen met betrekking tot het beginsel van rechtszekerheid : Uw Hof is niet bevoegd om rechtstreeks toezicht uit te oefenen op de overeenstemming van wetbepalingen met algemene rechtsbeginselen.

Voor zover Uw Hof zich niettemin bevoegd zou verklaren om kennis te nemen van het derde onderdeel van het eerste middel, is volgens de Ministerraad geen sprake van een schending door artikel 5 van de Wet van het beginsel van de niet-retroactiviteit van de wet. Ter herinnering: artikel

5 van de bestreden Wet bepaalt dat de artikelen 2 (opheffing van artikel 29) en 3 (wijziging van artikel 32) *“uitwerking hebben met ingang van 1 januari 2009”*.

50. Het is onbetwistbaar – en wordt overigens ook niet betwist door de verzoekende partijen – (i) dat de Wet geen invloed heeft op de winsten van de NBB verwezenlijkt in de loop van het boekjaar 2008, noch *a fortiori* in de loop van de voorafgaande boekjaren, en (ii) dat de Wet de reserves niet wijzigt die voorafgaandelijk door de NBB werden aangelegd.

Het is eveneens onbetwistbaar – en wordt evenmin betwist door de verzoekende partijen – dat de inkomsten van de NBB gegenereerd tussen 1 januari 2009, datum waarop de wet uitwerking heeft, en 28 april 2009, datum waarop de wet werd afgekondigd, pas ten vroegste in 2010, na goedkeuring van de jaarrekening door de Regentenraad in maart 2010, het voorwerp kunnen uitmaken van een reservering of uitkering als dividenden aan de aandeelhouders van de NBB.

51. Door de vaststelling van de inwerkingtreding van de Wet met ingang van 1 januari 2009, kent artikel 5 dus geen retroactief effect toe aan de Wet. Deze vaststelling van inwerkingtreding strekt er enkel toe te verzekeren dat de uitkering van de winsten, zoals die zal gebeuren in 2010 krachtens de in 2010 te nemen beslissingen, zal geschieden op basis van het nieuwe artikel 32 van de Organieke Wet.

Dit zou trouwens ook het geval geweest zijn met enkele toepassing van de algemene principes van overgangsrecht¹⁸, dus ook indien de Wet dit niet uitdrukkelijk had bevestigd in artikel 5. De wetgever beoogde met de precisering van de inwerkingtreding enkel de rechtszekerheid te waarborgen.

Dezelfde beginselen vindt men terug in de rechtspraak van Uw Hof met betrekking tot belastingen: *«Een fiscaalrechtelijke regel kan slechts als retroactief worden gekwalificeerd wanneer hij van toepassing is op feiten, handelingen en toestanden die definitief waren voltrokken op het ogenblik dat hij in werking is getreden »* (cfr. Arbitragehof, arrest nr. 109/2004, overweging B.10).

Op dezelfde wijze is een wijziging van de regels van de verdeling van de winsten van een vennootschap in de loop van het boekjaar, van toepassing op de totaliteit van de inkomsten gegenereerd in de loop van het betrokken boekjaar, hierin begrepen deze gerealiseerd vóór de wijziging.

52. In uiterst ondergeschikte orde, in de veronderstelling dat Uw Hof zou oordelen dat de Wet een retroactief effect heeft – *quod non* –, dan nog zou zulke retroactiviteit te dezen verantwoord zijn door het algemeen belang, meer in het bijzonder door de noodzaak om de regels van de

¹⁸ Krachtens deze principes vindt de nieuwe wet onmiddellijk toepassing op lopende situaties waarvan de gevolgen niet uitgeput zijn op het moment van haar aanneming (Cass. 22 oktober 1970, *Pas.*, 1971, I, p. 144 en de conclusies van Procureur-Generaal Ganshof Van Der Meersch in die zin). In het vennootschapsrecht is het recht op dividend slechts verworven door de aandeelhouders indien, en vanaf het moment waarop de jaarlijkse algemene vergadering die beslist over de bestemming van de resultaten van het voorgaande jaar, beslist tot de uitkering van een dividend (Cass. 6 november 1956, *Pas.*, 1957, I, p. 236; Cass. 3 januari 1957, *Pas.*, 1957, I, p. 485; Conclusies van de Procureur-Generaal Ganshof Van Der Meersch, die Cass. 16 december 1955, *Pas.* 1956, I, p. 379 voorafgaan; J. Van Ryn, *Principes de droit commercial*, T. I, Brussel, Bruylant, nr. 775 en nr. 781). In het geval van de NBB is het de Regentenraad die bevoegd is om te beslissen over de bestemming van de winst en de uitkering van een dividend.

verdeling van de inkomsten van de NBB aan te passen aan de evolutie van de inkomsten ten einde, overeenkomstig het beginsel van de verdeling van de inkomsten van een centrale bank, te waarborgen dat het surplus van de seigneurie blijft toekomen aan de Staat. In die zin overweegt Uw Hof dat de imperatieve doelstellingen van budgettaire orde toelaten om de retroactiviteit van een budgettaire wet te verantwoorden (cfr. met name GrwH, arrest nr. 128/2000).

B Ten aanzien van het tweede middel (beweerde schending van het eigendomsrecht)

1. Samenvatting van het middel

53. Verzoekende partijen houden in hun tweede middel voor dat de bestreden wet de aandeelhouders van de NBB hun recht op de winst en op het saldo van de reserves zou ontnemen en aldus hun eigendomsrecht op de aandelen van de NBB zou schaden of, ten minste, een ongerechtvaardigde inmenging zou betekenen in hun recht op het ongestoord genot ervan, waardoor artikel 16 van de Grondwet in combinatie met artikel 1 van het Eerste Aanvullend Protocol bij het Europees Verdrag ter bescherming van de rechten van de Mens (hierna, het « Eerste Protocol ») zou zijn geschonden.

Meer in het bijzonder zou de Wet, nu zij volgens de verzoekende partijen « *de regels voor de verdeling van de opbrengsten en/of winsten van de Bank volledig hervormt* », betrekking hebben « *op de essentiële aspecten van het eigendomsrecht van de aandeelhouders* », en aldus artikel 16 van de Grondwet in combinatie met artikel 1 van het Eerste Protocol schenden, omdat:

(i) de Belgische Staat in een buitenmate voordelige positie zou worden geplaatst,

(ii) het nieuw artikel 32 tot gevolg zou hebben dat (a) « *de aandeelhouders die tot dan een onbeperkt en vrijwel gelijk recht hadden op de winsten van de vennootschap plots in een situatie worden geplaatst waar hun recht op die winsten wettelijk wordt beperkt en het saldo niet meer aan hen (via reservering) toekomt, maar aan de Staat* » (wat gelijk zou staan met een « *onteigening* »), en (b) « *de legitieme verwachtingen van de aandeelhouders met betrekking tot hun recht op uitkering van de winsten en reserves van de Bank in de toekomst zonder meer miskend [worden]* » (verzoekschrift, nr. 67).

54. De verzoekende partijen doen wat dit betreft gelden dat artikel 16 van de Grondwet moet worden gelezen en toegepast in het licht van artikel 1 van het Eerste Protocol (verzoekschrift, nr. 65) en dat het begrip « eigendom » in artikel 1 van het Eerste Protocol « *op autonome wijze en, over het algemeen, vrij ruim* » moet worden geïnterpreteerd (verzoekschrift, nr. 65), waarbij het begrip goederen, in de zin van deze bepaling, ook de aandelen van een vennootschap omvat (verzoekschrift, nr. 67).

Zij voegen hieraan toe dat de beweerde aanslag door de Wet op hun eigendomsrecht niet voldoet aan de vereisten van artikel 1 van het Eerste Protocol, doordat « *de doelstelling die de Wetgever heeft willen bereiken met de bestreden wet, met name het veiligstellen van de financiële belangen van de Belgische Staat ten laste van de (andere) aandeelhouders, geen legitiem openbaar belang*

[is] » (verzoekschrift, nr. 69). Zelfs in de veronderstelling dat zodanig doel aanvaardbaar en legitiem zou zijn, zou de wet niettemin een onevenwicht scheppen tussen de vereisten van het algemeen belang en de bescherming van de fundamentele rechten van het individu (verzoekschrift, nr. 70).

2. Weerlegging van het middel

55. Artikel 1 van het Eerste Protocol verkondigt achtereenvolgens (i) dat «*Alle natuurlijke of rechtspersonen (...) recht (hebben) op het ongestoord genot van hun eigendom*», (ii) dat «*Niemand (...) van zijn eigendom (zal) worden beroofd behalve in het algemeen belang en met inachtneming van de voorwaarden neergelegd in de wet en in de algemene beginselen van het internationaal recht*», en (iii) dat «*De voorgaande bepalingen (...) echter op geen enkele wijze het recht (zullen) aantasten dat een Staat heeft om die wetten toe te passen welke hij noodzakelijk oordeelt om toezicht uit te oefenen op het gebruik van eigendom in overeenstemming met het algemeen belang om de betaling van belastingen of andere heffingen en boeten te verzekeren* ».

Om te kunnen genieten van de bescherming van artikel 1 van het Eerste Protocol, moet men op de eerste plaats titularis zijn van «*eigendom* », in de zin zoals begrepen door het Europees Hof voor de rechten van de mens (hierna, «*E.H.R.M.* »). Men moet dan vervolgens aantonen dat de bekritiseerde maatregel inbreuk pleegt op het eigendomsrecht in strijd met de voormelde verdragsbepaling.

56. *In casu* heeft de Wet noch als voorwerp noch als gevolg om afbreuk te doen aan «*eigendom* » van verzoekers in de zin van artikel 1 van het Eerste Protocol. Verzoekers roepen bijgevolg ten onrechte deze verdragsbepaling in ter staving van hun beroep. Om dezelfde reden beroepen zij zich eveneens ten onrechte op een schending van artikel 16 van de Grondwet.

De enige «*goederen* » waarover de verzoekers mogelijkwerwijs een eigendomsrecht kunnen inroepen, zijn de aandelen van de NBB die zij beweren te bezitten. De Wet heeft echter niet de aandelen tot voorwerp die door de NBB werden uitgegeven. De Wet schendt dan ook op geen enkele manier het eigendomsrecht van de aandeelhouders van de NBB met betrekking tot die aandelen. Zowel voor als na de Wet, blijft elke aandeelhouder van de NBB eigenaar van zijn aandelen en blijft elke aandeelhouder in de mogelijkheid om over die aandelen naar eigen goeddunken te beschikken.

57. Volgens de rechtspraak van het E.H.R.M., kan het begrip «*eigendom* » «*zowel actuele goederen als patrimoniale waarden, hierin begrepen schuldvorderingen* » omvatten. Een schuldvordering kan echter slechts genieten van de bescherming van het Eerste Protocol indien deze «*voldoende bepaald* » is (Kopecký t. Slowakije [GC], arrest nr. 44912/98, § 52, EHRM 2004 - IX). Toekomstig inkomen kan slechts als «*eigendom* » worden beschouwd in zoverre het inkomen reeds verdiend of verworven is, of wanneer er een opeisbare vordering daaromtrent bestaat (Anhauser Busch Inc. t. Portugal [GC], arrest van nr. 73049/01, § 64 ; Gratzinger en Gratzingerova t. Tsjechische Republiek (dec.) [GC], arrest nr. 39794/98, § 69, EHRM 2002-VII).¹⁹

¹⁹ Zie ook J. Vande Lanotte en Y. Haecck (eds), *Handboek EYRM. Deel 2. Artikelsgewijze Commentaar*, vol. II, Antwerpen, Intersentia, 2004, 328, en de aldaar geciteerde verwijzingen.

Bovendien kan de hoop op erkenning van een eigendomsrecht dat niet effectief kan worden uitgeoefend, niet worden beschouwd als « *eigendom* ». Dit is het geval voor voorwaardelijke schuldvorderingen, nu deze uitdoven door de niet-verwezenlijking van de voorwaarde (Gratzinger en Gratzingerova c. Tsjechische Republiek, voornoemd, § 69).

58. Naast de aandelen waarvan verzoekers beweren eigenaar te zijn en die zoals hoger vermeld als zodanig op geen enkele manier worden aangetast door de Wet, beroepen verzoekers zich ook op de bescherming van artikel 1 van het Eerste Protocol ten aanzien van de rechten die voortvloeien uit deze aandelen. Het gaat meer in het bijzonder om het « *recht op de winst* », een recht dat zij trouwens kwalificeren als « *onbeperkt* », evenals het recht op de reserves van de NBB. Deze beweerde « *rechten* » voldoen nochtans niet aan de voorwaarden voor de bescherming van artikel 1 van het Eerste Protocol (*supra*, nr. 56).

Volgens vaststaande beginselen van vennootschapsrecht, zijn de aandeelhouders van een naamloze vennootschap geen eigenaar van het vermogen van de vennootschap, daarin begrepen de voordien aangelegde reserves. Het recht om overeenkomstig de wet en de statuten deel te nemen aan een eventuele uitkering van deze reserves of van een dividend, betreft slechts een « *maatschappelijk recht* » en zeker geen schuldvordering. Dit maatschappelijk recht is daarenboven voorwaardelijk en louter aleatoir. Het veronderstelt niet alleen dat er reserves of winsten zijn die uitkeerbaar zijn in overeenstemming met de wet en de statuten, maar bovendien dat er een beslissing wordt genomen tot uitkering van deze reserves²⁰.

59. Voor de volledigheid kan hieraan nog worden toegevoegd dat artikel 4 van de statuten van de NBB waarop de verzoekers zich eveneens beroepen, niet als voorwerp of als gevolg heeft – en dit juridisch ook onmogelijk kan hebben – om aan de private aandeelhouders van de NBB de eigendom toe te kennen over het vermogen van de NBB. Dergelijke opvatting zou de rechtspersoonlijkheid van de NBB miskennen. Artikel 4 bevestigt uitsluitend het beginsel dat alle aandeelhouders in die hoedanigheid dezelfde rechten hebben, nu er geen aandelencategorieën bestaan.

60. In uiterst ondergeschikte orde, zelfs in de veronderstelling dat de door verzoekers bedoelde rechten zouden beschouwd worden als « *eigendom* » in de zin van artikel 1 van het Eerste Protocol – *quod non* –, dan nog doet de Wet hieraan geen afbreuk en bevat zij geen enkele maatregel die deze bepaling zou schenden.

Zoals hierboven aangetoond (*supra*, nrs. 15 tot 22 en nrs. 36 tot 39), beoogden de regels ter verdeling van de inkomsten van de NBB steeds dat het overschot van de inkomsten van de NBB in verhouding tot haar kosten (inclusief aanleggen van reserves en vergoeden van haar kapitaal) toekwam aan de Staat, in zoverre deze inkomsten voortspruiten uit de voorrechten die door de Staat werden toegekend aan de NBB als centrale bank van België. De nieuwe wet wijzigt dit principe niet. Zij wijzigt enkel de toepassingsmodaliteiten ervan, rekening houdend met de evolutie van de inkomsten van de NBB (*supra*, nr. 19 in fine en nrs. 23 e.v.). Zij wijzigt aldus geenszins het

²⁰ Cass. 6 november 1956, *Pas.*, 1957, I, p. 236; Cass. 3 januari 1957, *Pas.*, 1957, I, p. 485; Conclusies van Procureur-Generaal Ganshof Van Der Meersch die Cass. 16 december 1955, *Pas.*, 1956, I, p. 379 voorafgaan; J. Van Ryn, *Principes de droit commercial*, T. I, Brussel, Bruylant, nr. 775 en nr. 781.

regime van de vooraf door de NBB aangelegde reserves, noch doet zij afbreuk aan het « *maatschappelijk recht* » van de aandeelhouders op een aandeel in de winsten, noch in rechte noch, ten overvloede, in feite (*supra*, nrs. 40 tot 42).

C. Ten aanzien van het derde middel (beweerde schending van het beginsel van het vrije verkeer van kapitaal)

1. Samenvatting van het middel

61. Blijkens het derde middel zou het nieuwe artikel 32 van de Organieke Wet in strijd met artikel 56 van het E.G.-Verdrag (artikel 63 van het nieuwe Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie), een beperking inhouden op het vrij verkeer van kapitaal, nu deze nieuwe bepaling « *voor gevolg [zou hebben] dat de vermogensrechten van de aandeelhouders van de Nationale Bank op een ingrijpende wijze worden gewijzigd en beknot tov de situatie voor de inwerkingtreding ervan* » (verzoekschrift, nr. 75). De Belgische Staat zou aldus « *de regels in [haar] voordeel [hebben] gewijzigd* », wat een beperking zou inhouden op het vrije kapitaalverkeer (verzoekschrift, nr. 75).

Verzoekers beroepen zich op rechtspraak van het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen (hierna « EHvJ ») met betrekking tot het « *golden share* » (bijzondere rechten verbonden aan aandelen die worden aangehouden door de overheid in privaatrechtelijke vennootschappen). Verzoekers voeren aan dat de Wet de rechten zou beperken van de aandeelhouders ten voordele van de Staat, in omstandigheden die vergelijkbaar zouden zijn met de beperkingen die voortvloeien uit het « *golden share* »-mechanisme (verzoekschrift, nr. 76).

De beweerde beperking van het vrij verkeer van kapitaal zou niet kunnen gerechtvaardigd worden nu het door de wetgever nagestreefde doel – met name, volgens verzoekers, het veiligstellen van de financiële belangen van de Staat ten laste van de aandeelhouders – niet legitiem zou zijn (verzoekschrift, nrs. 76 en 77). De Belgische Staat zou evenmin de openbare veiligheid of de openbare orde mogen invoeren om de veronderstelde belemmering van het vrije verkeer van kapitaal te verantwoorden (verzoekschrift, nr. 77).

2. Weerlegging van het middel

62. Krachtens artikel 1 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof, is Uw Hof slechts bevoegd om wettelijke normen te toetsen aan de bevoegdheidsverdelende bepalingen in de Grondwet en in wetgeving uitgevaardigd krachtens de Grondwet, en aan de artikelen van titel II – « *De Belgen en hun rechten* », de artikelen 170, 172 en 191 van de Grondwet. Uw Hof is niet bevoegd om kennis te nemen van een middel dat enkel gebaseerd is op een beweerde schending van het Gemeenschapsrecht (zie in de recente rechtspraak: GrwH, arrest nr. 87/2009 van 28 mei 2009).

Het derde middel is integraal gegrond op een beweerde schending van artikel 56 van het E.G.-Verdrag. Uw Hof is dus niet bevoegd om hiervan kennis te nemen en het is dan ook slechts in

ondergeschikte orde dat hierna wordt aangetoond dat het derde middel in elk geval totaal ongegrond is.

63. Zoals hierboven uiteengezet (*supra*, nrs.15 tot 22), zijn de regels ter verdeling van de inkomsten van een centrale bank gebaseerd op de toekenning aan de Staat van het saldo van deze inkomsten na betaling van de lasten van de bank, met inbegrip van de aanleg van de noodzakelijke reserves en de vergoeding van haar kapitaal indien de centrale bank de vorm heeft aangenomen van een kapitaalvennootschap die open staat voor private investeerders. Dit principe dat gemeen is aan alle centrale banken, wordt verantwoord doordat de belangrijkste inkomstenbron van een centrale bank voortvloeit uit de uitoefening van het door de Staat verleende voorrecht inzake de uitgifte van bankbiljetten.

De Wet laat dit principe dat inherent is aan het Belgische en Europese monetaire systeem, ongewijzigd. Zij past slechts de toepassingsmodaliteiten aan in functie van de evolutie van de inkomsten van de NBB (*supra*, nr.19 *in fine* en nrs. 23 tot 27). De verzoekende partijen geven dus een verkeerd beeld van de werkelijkheid wanneer zij beweren dat de Wet de rechten van de aandeelhouders van de Bank « *op een ingrijpende wijze tov de situatie voor de inwerkingtreding ervan* », zou wijzigen en beknotten, wat ten voordele van de Belgische Staat een beperking zou inhouden op het vrij verkeer van kapitaal in strijd met artikel 56 van het E.G.-Verdrag.

64. Veeleer dan enige beperking op het vrij verkeer van kapitaal waardoor de verwerving door Belgische of buitenlandse investeerders van aandelen van de NBB wordt verhinderd of beperkt, past de Wet integendeel de modaliteiten van de verdeling van de inkomsten van de NBB juist op zo'n manier aan dat deze transparanter worden, zoals de ECB dit trouwens ook heeft benadrukt in haar voornoemd advies (*supra*, nr. 43). De Wet brengt deze modaliteiten op één lijn met het stelsel van de andere Europese centrale banken, wat investeringen in het kapitaal van de Bank juist gemakkelijker zou moeten maken.

Hetzelfde geldt voor de positieve impact van de nieuwe modaliteiten van verdeling van de winsten van de NBB, op de inkomsten die aan de aandeelhouders in deze hoedanigheid worden uitgekeerd, zoals de prognoses aantonen (*supra*, nr.41).

65. De rechtspraak die verzoekers citeren met betrekking tot het "golden share", is volkomen irrelevant. Deze rechtspraak betreft immers gevallen waarin de overheid zich, met betrekking tot bepaalde beslissingen die tot de bevoegdheid behoren van de vennootschapsorganen, voorafgaandelijke of *a posteriori* vetorechten of goedkeuringsrechten voorbehoudt, die geval per geval en op discretionaire wijze uitoefenbaar zijn. Deze bijzondere rechten worden bovendien veelal voorzien ten aanzien van pas geprivatiseerde vennootschappen of vennootschappen die actief zijn in recent geliberaliseerde markten.

In deze zin betreft de door verzoekers geciteerde beslissing van het EHvJ van 13 mei 2003 een Spaanse wet « *betreffende het juridische regime van de vervreemding van participaties in bepaalde ondernemingen* ». Deze wet onderwierp beslissingen van handelsvennootschappen met betrekking tot de ontbinding, splitsing of fusie van deze vennootschappen of de wijziging van hun maatschappelijk doel, aan de voorafgaandelijke machtiging van de nationale overheid, indien het aandeel van de Staat in deze vennootschappen onder een bepaalde drempel zou dalen.

Verzoekers citeren anderzijds een arrest van 4 juni 2002 met betrekking tot bijzondere rechten van de Portugese Staat krachtens een kaderwet betreffende de privatiseringen. De Portugese Staat bekwam aldus de mogelijkheid om, geval per geval, de omvang te beperken van buitenlandse participaties in geprivatiseerde vennootschappen.

In de onderhavige zaak bevat de Wet geen enkel gelijkaardig of vergelijkbaar mechanisme ten voordele van de Belgische Staat. Zij heeft als enig doel om de regels van de verdeling van de winsten van de NBB aan te passen door deze op één lijn te brengen met de regels die van toepassing zijn op andere centrale banken. Zij kent geen enkel discretionair recht (van goedkeuring of verzet) toe ten voordele van de Staat waardoor de aankoop van aandelen van de NBB door private aandeelhouders zou worden verhinderd of beperkt, of waardoor de participatie van private aandeelhouders aan het beheer van de NBB zou worden beknot. De Wet schrijft daarentegen een algemene regel voor en wijzigt niet het beginsel dat het aan de Regentenraad van de Bank toekomt om te beslissen over de bestemming van de resultaten.

66. In uiterst ondergeschikte orde, indien Uw Hof zich, per impossibile, toch bevoegd zou achten om kennis te nemen van het derde middel en daarenboven zou oordelen dat, spijs hetgeen voorafgaat, de Wet een beperking inhoudt op het vrij verkeer van kapitaal, dan is deze beperking in elk geval verantwoord in het licht van het E.G.-Verdrag.

Overeenkomstig de rechtspraak van het EHVJ is een beperking op het vrij verkeer van kapitaal gerechtvaardigd indien deze verantwoord wordt door één van de redenen bedoeld in artikel 58 van het E.G.-Verdrag (artikel 65 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie²¹) of « *door dwingende redenen van algemeen belang* », voor zover deze van toepassing is op « *alle personen of ondernemingen die een activiteit uitoefenen op het grondgebied van de Lidstaat van ontvangst* » (EHVJ, arrest van 4 juni 2002, Commissie tegen België, zaak C-503/99, § 45). Bovendien moet de nationale reglementering (i) « *geschikt zijn om de verwezenlijking van het gestelde doel te waarborgen* », en (ii) evenredig zijn, met name « *niet verder gaan dan ter bereiking van dat doel noodzakelijk is* ».

67. Voor zover al zou worden geoordeeld dat de Wet een beperking inhoudt op het vrij verkeer van kapitaal – *quod non* –, zijn deze voorwaarden te dezen klaarblijkelijk vervuld.

De bepalingen betreffende de verdeling van de winsten van de NBB zijn enerzijds van toepassing op al haar aandeelhouders, van Belgische of vreemde nationaliteit ; ze zijn dus niet discriminerend.

Anderzijds moeten de regels inzake de verdeling van de inkomsten van de centrale banken waarborgen dat het saldo van deze inkomsten, na betaling van de kosten van de Bank, reservering

²¹ Volgens deze bepaling, doet het bepaalde in artikel 56 niets af aan het recht van de lidstaten:

“a) de terzake dienende bepalingen van hun belastingwetgeving toe te passen die onderscheid maken tussen belastingplichtigen die niet in dezelfde situatie verkeren met betrekking tot hun vestigingsplaats of de plaats waar hun kapitaal is belegd;

b) alle nodige maatregelen te nemen om overtredingen van de nationale wetten en voorschriften tegen te gaan, met name op fiscaal gebied en met betrekking tot het bedrijfseconomisch toezicht op financiële instellingen, of te voorzien in procedures voor de kennisgeving van kapitaalbewegingen ter informatie van de overheid of voor statistische doeleinden, dan wel maatregelen te nemen die op grond van de openbare orde of de openbare veiligheid gerechtvaardigd zijn.”

en vergoeding van de aandeelhouders, toekomt aan de Staat, dit wil zeggen de collectiviteit, in zoverre deze inkomsten voortkomen uit de uitoefening door de centrale bank van het emissieprivilege dat haar werd verleend door de Staat. Het gaat er dus om aan de collectiviteit de terugkeer te verzekeren van de inkomsten die haar toekomen, wat ontegensprekelijk een doelstelling van dwingend algemeen belang is. Dit is het doel van de wet (*supra*, nr. 27), die aldus voldoet aan « *dwingende redenen van algemeen belang* », waarbij tevens de voorwaarden van evenredigheid, zoals dit hierboven werd aangetoond (*supra*, nr. 39) werden geëerbiedigd.

V Ten aanzien van het tweede onderdeel van het eerste middel (het uitstel naar de maand mei van de jaarlijkse algemene vergadering van de NBB)

A. Samenvatting van het middel

68. Het tweede onderdeel van het eerste middel staat volkomen los van de andere onderdelen van het eerste middel. Het tweede onderdeel van het eerste middel viseert immers niet de bepalingen van de Wet die de modaliteiten betreffen van de verdeling van de inkomsten van de NBB. Het onderdeel viseert enkel artikel 4 van de Wet dat aan de Regentenraad toelaat om in artikel 61, alinea 1, van de statuten van de NBB dat de datum vaststelt van de gewone algemene vergadering, het woord « *maart* » te vervangen door het woord « *mei* ».

Volgens verzoekers zou deze bepaling een « *ongerechtvaardigde ongelijke behandeling (instellen) tussen de aandeelhouders van de NBB en de aandeelhouders van elke andere beursgenoteerde vennootschap* » (verzoekschrift, nr. 54).

B. Weerlegging van het middel

69. Verzoekers hebben geen enkel belang bij het bekritisieren van de uiterst beperkte machting die door de bestreden wetsbepaling aan de Regentenraad wordt toegekend.

Het valt inderdaad niet in te zien dat het enkele feit dat de wetgever de Regentenraad heeft gemachtigd om te voorzien dat de gewone algemene vergadering van de Bank voortaan zal worden gehouden in de maand mei en niet langer in de maand maart, van aard is om de situatie van verzoekers « *rechtstreeks en op nadelige wijze* » te beïnvloeden (cfr. met name GrwH, arrest 186/2009 van 26 november 2009). Het middel is daarom niet-ontvankelijk.

70. Uw Hof is ondergeschikt niet bevoegd om kennis te nemen van het tweede onderdeel van het eerste middel in zoverre verzoekers voorhouden, in hun beweerde maar niet aangetoonde hoedanigheid van aandeelhouder van de NBB, dat de Wet een schending zou inhouden of hen zou hebben beroofd van hun « *stemrecht* ». Het stemrecht van de aandeelhouders, en de regels die daarop betrekking hebben, maken op zich geen deel uit van de toetsingsnormen waarvan de naleving is toevertrouwd aan Uw Hof (*supra*, nr. 62).

71. Vanuit het oogpunt van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, is het tweede onderdeel van het eerste middel in elk geval ongegrond, nu het berust op een vergelijking tussen, enerzijds, de situatie van de aandeelhouders van de NBB en, anderzijds, deze van de aandeelhouders van « *elke andere beursgenoteerde vennootschap* ».

Deze categorieën van personen zijn inderdaad volkomen onvergelijkbaar gelet op het bijzonder statuut van de NBB (*supra*, nrs. 7 tot 14). De NBB wordt trouwens slechts ten suppletieve titel beheerst door de wetten die van toepassing zijn op de naamloze vennootschappen, in de mate dat deze wetten verenigbaar zijn met het E.G.-Verdrag, met de statuten van het ESCB zoals vastgesteld door Protocol nr. 18 gehecht aan het E.G.-Verdrag, met de Organieke Wet, en met de statuten die in hoofdzaak haar organiek statuut organiseren (*supra*, nr. 14).

De algemene vergadering van de NBB is overigens geen orgaan van de NBB en zij beschikt slechts over beperkte bevoegdheden, dit krachtens de bepalingen van de Organieke Wet en van haar statuten die door verzoekers niet worden aangevochten. Het komt aldus aan de Regentenraad toe om de statuten van de NBB te wijzigen om ze in overeenstemming te brengen met de Organieke Wet en met de voor België bindende internationale verplichtingen. De statutenwijzigingen zijn onderworpen aan de goedkeuring van de Koning (art. 36 van de Organieke Wet).

De aandeelhouders van de NBB, in het bijzonder haar private aandeelhouders, enerzijds, en de aandeelhouders van elke andere beursgenoteerde vennootschap, anderzijds, bevinden zich dus niet in een vergelijkbare situatie die aan de eerste categorie toelaat aanspraak te maken op een gelijke behandeling ten opzichte van de tweede categorie. De vereiste van vergelijkbaarheid, noodzakelijke voorwaarde voor de toepassing van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, is in onderhavig geval niet vervuld. (vgl., bijv. GrwH, arrest 43/93 van 10 juni 1993; GrwH, arrest nr. 48/95 van 15 juni 1995).

72. In nog meer ondergeschikte orde, in de veronderstelling dat de situatie van de aandeelhouders van de NBB en deze van de aandeelhouders van elke andere beursgenoteerde vennootschap zou kunnen beschouwd worden als vergelijkbaar voor de eventuele toepassing van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, - *quod non* -, dan nog moet worden vastgesteld dat (1°) het verschil in behandeling dat verzoekers bekritisieren berust op een objectief criterium en dat (2°) er een redelijk verband van evenredigheid bestaat tussen de door de Wet aangewende middelen en het door de wetgever nagestreefte doel.

Enerzijds staat het objectieve en redelijke karakter van het verschil in behandeling tussen de NBB en « *elke andere beursgenoteerde vennootschap* » voldoende vast gelet op haar specifieke statuut met betrekking tot, met name, de bijzondere taken van algemeen belang en van monetair publiek recht waarmee de NBB is belast (*supra*, nrs. 7 tot 14). Alleen de NBB, met uitsluiting van alle andere Belgische vennootschappen, is lid van het Eurosysteem.

Anderzijds moet terzake van het redelijk verband van evenredigheid tussen de aangewende middelen en het te bereiken doel worden opgemerkt:

(i) dat de door de wet aan de Regentenraad verleende machtiging een uiterst beperkte draagwijdte heeft nu de machtiging slechts de wijziging betreft van één enkel woord in artikel 61 van de statuten van de NBB; de wijziging van dit woord daarenboven als enig gevolg zal hebben dat de algemene vergaderingen van de NBB worden verplaatst van de maand maart naar de maand mei, zonder dat de (beperkte) bevoegdheidsregels of de werkingsregels van de algemene vergadering van de NBB worden gewijzigd en zonder dat hieruit enig nadeel voor de aandeelhouders voortvloeit;

(ii) dat het doel van de aldus aan de Regentenraad verleende machtiging erin bestaat om aan deze laatste toe te staan om de publicatie van de resultaten van de NBB beter af te stemmen op die van de ECB, namelijk om te vermijden dat de resultaten van deze laatste al kunnen worden afgeleid uit de door de NBB voorafgaandelijk gepubliceerde jaarrekening.

De gewone algemene vergadering van de Bank moest, krachtens het oud artikel 61 van de statuten, worden gehouden op de laatste maandag van de maand maart van elk jaar, terwijl de Raad van Bestuur van de ECB tot het einde van het trimester van elk jaar heeft om de jaarrekening van de ECB met betrekking tot het vorige jaar goed te keuren²². Dit had in de praktijk voor gevolg dat de jaarrekening van de NBB ter beschikking zou kunnen worden gesteld van het publiek voor deze van de ECB, met het risico dat men hieruit bepaalde nog niet publiek gemaakte elementen van de ECB jaarrekening zou kunnen afleiden. In maart 2005 (jaarrekening 2004) dreigde aldus het verlies dat de ECB leed over het boekjaar 2004 vervroegd te worden bekendgemaakt via de publicatie van de jaarrekening van de NBB. Teneinde zulks te vermijden heeft de ECB, ten hoogst uitzonderlijken titel, de communicatie van dit verlies vervroegd moeten bekendmaken. Het door de wetgever nagestreefde doel strookt aldus zowel met het Belgische als met het communautaire algemeen belang.

Dit werd verder als volgt door de Minister toegelicht in de Commissie voor de financiën en de begroting van de Kamer²³:

“In 2004 bijvoorbeeld was er een verlies op het niveau van de ECB waarvoor de NBB een voorziening moest aanleggen. Als de jaarrekening van de NBB toen zou gepubliceerd geweest zijn, vóór de jaarrekening van de ECB, zou de NBB verplicht geweest zijn informatie te geven over de provisievorming en dus het geleden verlies van de ECB. Het verlies van de ECB zou dan bekend zijn geraakt zonder duiding voor het publiek. Dergelijke situaties moeten absoluut worden vermeden. Daarom is het van belang dat de NBB haar jaarrekening publiceert nadat de ECB dat heeft gedaan. Dat is de enige reden voor het verplaatsen van de datum van de gewone algemene vergadering”.

Deze wijziging werd nuttig bevonden door de Europese Centrale Bank zoals blijkt uit haar advies van 16 januari 2009 op het wetsontwerp²⁴:

²² Art. 16.4 van het Besluit van de Europese Centrale Bank van 19 februari 2004 houdende goedkeuring van het reglement van orde van de Europese Centrale Bank (ECB/2004/2), Pb., 18 maart 2004, L080/33.

²³ Verslag, *Parl. St.* 2008-2009, nr. 1793/003, 5.

²⁴ Bijlage 2, p. 3.

“De ECB begrijpt dat deze wijziging rekening houdt met de verlenging van de wettelijke termijnen voor de beschikbaarstelling van de nodige documenten aan de aandeelhouders voorafgaande aan de algemene vergadering en, binnen deze context, wenst te vermijden dat de resultaten van de ECB zouden kunnen worden afgeleid uit de jaarrekening van de NBB voordat de ECB haar eigen jaarrekening heeft gepubliceerd. Dienaangaande zou de Memorie van Toelichting bij het wetsontwerp duidelijker worden, indien wordt vermeld dat de jaarrekening van de ECB wordt gepubliceerd op de website van de ECB voor de publicatie van het jaarverslag van de ECB in april”.

Het tweede onderdeel van het eerste middel is dan ook niet-ontvankelijk, minstens ongegrond.

*

* *

OM DEZE REDENEN,

onder alle voorbehoud en met ontkenning van alle niet uitdrukkelijk erkende feiten,

BEHAGE HET HET GRONDWETTELIJK HOF

- het beroep tot nietigverklaring, indien al ontvankelijk, als ongegrond af te wijzen.

Brussel, 8 januari 2010

Voor de Ministerraad,
Met eerbied,
Zijn raadslieden,



Xavier Dieux

Patrick Peeters

Bijlage: inventaris van de bijgevoegde stukken

Inventaris van de bijgevoegde stukken

1. Wet van 22 februari 1998 tot vaststelling van het organiek statuut van de Nationale Bank van België (officieuze coördinatie van 28 april 2009); Besluit van de Regent van 5 oktober 1948 houdende vaststelling van de voordrachtsmodaliteiten der kandidaten tot de functies van regent in de Nationale Bank van België; Statuten van de Nationale Bank van België (coördinatie juli 2009)
2. Advies van de Europese Centrale Bank van 16 januari 2009 op verzoek van de Belgische minister van Financiën betreffende een wetsontwerp tot wijziging van de financiële bepalingen van de wet van 22 februari 1998 tot vaststelling van het organiek statuut van de Nationale Bank van België (CON/2009/4)
3. L'Echo-Actualités (2005-2006), 24 maart 2007, 9.